

Bundle Health Board - Welsh 24 September 2020

10.30am Trwy WebEx

- 1 Agenda
 Agenda_BCUHB_ Cyfarfod Y Bwrdd 24.9.20 CYMRAEG v1.0.docx
- 2 20/96 Cofnodion cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd mewn sesiwn gyhoeddus ar 23.7.20
 20.96a Minutes Board 23.7.20 Public V0.03 Cymraeg.docx
- 3 20/97 Cofnodion Drafft cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd yn gyhoeddus ar 23.1.20
 20.97 Minutes Board Trustees 23.1.20 Public V0.2_Cymraeg.docx
- 4 20/102 Adroddiad Monitro Blynnyddol Gwasanaethau'r Gymraeg 2019 - 2020
 20.102b Adroddiad Monitro Blynnyddol Gwasanaethau'r Gymraeg 2019 - 2020.pdf
- 5 20/110 Achos Amlinellol Strategol Atgyfnerthu Meddygaeth Niwclear
 20.110e Board Nuclear Medicine SOC Companion Slides V3_Welsh.pptx

Bwrdd Iechyd

Agenda

Dyddiad 24/09/2020
Amser 10:30 – 13:13
Lleoliad Rhithwir trwy Webex
Cadeirydd Mark Polin

- 1 MATERION AGORIADOL A LLYWODRAETHU EFFEITHIOL
 - 1.1 20.93 Sylwadau Agoriadol y Cadeirydd - Mark Polin
 - 1.2 20.94 Ymddiheuriadau am Absenoldeb
 - 1.3 20.95 Datganiadau o Fuddiant
 - 1.4 20.96 Cofnodion Drafft Cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd yn gyhoeddus ar 23.7.20 er cywirdeb ac adolygu'r Cofnod Cryno o Weithredoedd
 - 1.5 20.97 Cofnodion Cyfarfod Ymddiriedolwyr y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd ar 23.1.20 i'w cymeradwyo
 - 1.6 20.98 Mesurau Arbennig – Gill Harris
- 2 EITEMAU AR GYFER CYDSYNIAD
 - 2.1 20.99 Deddf Iechyd Meddwl 1983 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd Meddwl 2007. Deddf Iechyd Meddwl 1983 Cyfarwyddiadau Clinigwyr Cymeradwy (Cymru) 2008. Diweddarau Cofrestr Meddygon Cymeradwy Adran 12(2) Meddygon i Gymru a Diweddarau Cofrestr Clinigwyr Cymeradwy (Cymru Gyfan) - David Fearnley
 - 2.2 20.100 Crynodeb Flynyddol o Ymgynghoriadau - Dawn Sharp
 - 2.3 20.101 Cylch Busnes Blynyddol y Bwrdd - Dawn Sharp
 - 2.4 20.102 Adroddiad Monitro Blynyddol Gwasanaethau'r Gymraeg 2019-20 – Teresa Owen

- 3 I'W DRAFOD
- 3.1 20.103 Adroddiad Monitro Cynnydd y Cynllun Blynnyddol - Mark Wilkinson
- 3.1.2 20.104 Adroddiad Ansawdd a Pherfformiad - Mark Wilkinson
- 3.2 20.105 Adroddiadau Cyllid Mis 4 & 3 - Sue Hill
- 3.3 20.106 Adroddiadau Sicrwydd Cadeiryddion y Pwyllgorau a'r Grwpiau Cynghorol
 - 20.106.1 Pwyllgor Archwilio (Medwyn Hughes) 28.7.20
 - 20.106.2 Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Phrofiad (Lucy Reid) 28.8.20
 - 20.106.3 Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad (Mark Polin) 16.7.20 a 27.8.20
 - 20.106.4 Pwyllgor Strategaeth, Partneriaethau ac Iechyd y Boblogaeth (Lyn Meadows) 13.8.20
 - 20.106.5 Fforwm Partneriaethau Lleol (Sue Green) 7.7.20
- 3.5 Egwyl
- 3.6 20.107 Diweddariad ar yr Uwch Adran Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu - David Fearnley/Teresa Owen
- 3.7 20.108 Adroddiad Diweddarau - achosion COVID-19 Economi Iechyd y Dwyrain Debra Hickman
- 3.8 20.109 Rhaglen Frechu Covid-19 – Teresa Owen
- 4 I'W BENDERFYNU
- 4.1 20.110 Achos Amlinellol Strategol Atgyfnerthu Meddygaeth Niwclear - Adrian Thomas
- 5 ER GWYBODAETH
- 5.1 20.111 Crynodeb o Fusnes Preifat y Bwrdd i gael ei adrodd arno'n gyhoeddus
- 5.2 20.112 Adroddiad Blynnyddol Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru - Debra Hickman
- 5.3 20.113 Fforwm Cymru Gyfan a Fforymau Eraill

- 5.3.1 20.113.1 Cofnodion cymeradwy y Fforwm Arwain Cydweithredol 15.1.20
- 5.3.2 20.113.2 Pwyllgor Gwasanaethau Ambiwylans Brys Cofnodion wedi'u cadarnhau 14.7.20, 12.5.20 & Crynodeb o'r Prif Faterion 8.9.20, 14.7.20
- 5.3.3 20.113.3 Nodyn Gwybodaeth Cyd-bwyllgor Gwasanaethau Iechyd Arbenigol Cymru 14.7.20 & 8.9.20
- 5.3.4 20.113.5 Adroddiad Sicrwydd Pwyllgor Partneriaeth Cydwasanaethau 23.7.20
- 6 MATERION I GLOI
- 6.1 20.114 Dyddiad y Cyfarfod Nesaf
Cyfarfod y Bwrdd ar y cyd â'r Cyngor Iechyd Cymuned 10.00am 15 Hydref 2020
Cyfarfod Bwrdd Iechyd PBC 9.30am 12 Tachwedd 2020
- 7 20.115 Heb y Wasg a'r Cyhoedd / Exclusion of Press and Public
Penderfyniad i Wahardd y Wasg a'r Cyhoedd - "Bod cynrychiolwyr o'r wasg ac aelodau eraill o'r cyhoedd i gael eu gwahardd o weddill y cyfarfod hwn yng ngoleuni natur gyfrinachol y materion sydd i'w trafod, y byddai cyhoeddusrwydd arnynt yn niweidiol i fuddiant y cyhoedd yn unol ag Adran 1 (2) Y Ddeddf Cyrff Cyhoeddus (Derbyn i Gyfarfodydd) 1960)."

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC)
Cofnodion cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd mewn sesiwn gyhoeddus ar
23.7.20
Trwy Gynadledda WebEx (wedi'i ffrydio'n fyw)

Yn bresennol:

Mark Polin	Cadeirydd
Cheryl Carlisle	Aelod Annibynnol
John Cunliffe	Aelod Annibynnol
Simon Dean	Prif Weithredwr Dros Dro
Morwena Edwards	Aelod Cyswllt o'r Bwrdd - Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
David Fearnley	Cyfarwyddwr Gweithredol Meddygol
Sue Green	Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol (DS)
Gill Harris	Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth / Dirprwy Brif
Jackie Hughes	Weithredwr
Medwyn Hughes	Aelod Annibynnol
Eifion Jones	Aelod Annibynnol
Lyn Meadows	Aelod Annibynnol
Teresa Owen	Aelod Annibynnol
Lucy Reid	Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus
Dawn Sharp	Is-gadeirydd
Chris Stockport	Ysgrifennydd y Bwrdd Dros Dro
Adrian Thomas	Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol
Helen Wilkinson	Cyfarwyddwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd
Mark Wilkinson	Aelod Annibynnol
Ffranccon Williams	Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad
	Cadeirydd y Grŵp Cyfeirio Rhanddeiliaid

Yn bresennol:

Kate Dunn	Pennaeth Materion Corfforaethol (cofnodion)
Eric Gardiner	Cyfarwyddwr Cyllid (Gwasanaethau Darparwyr)
Michael Rees	Is-gadeirydd Fforwm Gweithwyr Proffesiynol Gofal Iechyd
Llinos Roberts	Rheolwr Busnes Gweithredol (Swyddfa'r Cadeirydd)
Marian Wyn Jones	Ymgynghorydd y Bwrdd

Eitem ar yr Agenda a Drafodwyd	Gweithredu gan
20.65 Sylwadau Agoriadol y Cadeirydd 20.65.1 Estynnodd y Cadeirydd groeso cynnes i bawb a fu'n bresennol ac yn gwyllo'r cyfarfod, gan dynnu sylw at y ffaith bod y sesiwn gyhoeddus yn cael ei ffrydio'n fyw am y tro cyntaf. Soniodd nad oedd y cyfrwng presennol yn caniatáu cyfieithu ar y pryd, ond byddai'n croesawu cyfraniadau dwyieithog gan unrhyw aelod.	

20.65.2 Aeth y Cadeirydd yn ei flaen i ddangos ei ddiolchgarwch a'i werthfawrogiad personol, a rhai'r Bwrdd, i'r holl aelodau staff a oedd wedi bod yn gweithio'n ddiflino trwy gydol pandemig Covid-19. Cyfeiriodd at amllder presennol y firws yng Nghymru ac at y datblygiadau a'r perfformiad diweddaraf o ran profion. 20.65.3 Rhoddodd y Cadeirydd wybod i aelodau, yn dilyn proses recriwtio ar gyfer swydd barhaol y Prif Weithredwr, fod tri ymgeisydd wedi cyrraedd y rhestr fer ac roedd disgwyl i gyfweiliadau gael eu cynnal ym mis Awst. Roedd yn awyddus i ddiolch i Simon Dean a oedd yn parhau i roi cymorth i'r Bwrdd Iechyd dros dro. 20.65.4 Yna, soniodd y Cadeirydd am ystod o Weithredoedd i'r Cadeirydd yr ymgwymerwyd â nhw. Sef: • Cymeradwyo dyfarnu Contract Llys Meddyg i Dr MB a Dr MT o Feddygfa Tŷ Corwen, Penygroes, a chymeradwyo rhoi cymorth ariannol cyfyngedig er mwyn galluogi'r contractwr newydd i dderbyn y contract a chyfuno darparu gwasanaethau Gwasanaethau Meddygol Cyffredinol (GMS) ym Mhenygroes o 1 Medi 2020 • Cymeradwyo fersiwn drafft cynllun Chwarter 1 i ategu at ddarparu gwasanaethau yn ystod y Pandemig • Cymeradwyo prynu 52 o beiriannau anadlu ymwithiol Dräger Perseus er mwyn delio â'r galw disgwylidig gan gleifion COVID sydd angen cael cymorth anadlu pe bai cynnydd disgwylidig mewn achosion ar sail y modelau rhagfynegi presennol	
20.66 Ymddiheuriadau am Absenoldeb 20.66.1 Cawsant eu nodi ar gyfer Nicky Callow, Gareth Evans (Michael Rees yn dirprwyo fel Is-gadeirydd y Fforwm Gweithwyr Gofal Iechyd Proffesiynol) a Sue Hill (Eric Gardiner yn dirprwyo)	
20.67 Datganiadau o Fuddiant 20.67.1 Gwnaeth Ffrancon Williams ac Eifion Jones ddatgan buddiant yn eitem 20.73 (Diweddariad ar 'Profi, Olrhain a Diogelu') gan eu bod yn dal i fod ynghlwm wrth yr uned brofi a leolir ym Marc Menai, Bangor.	
20.68 Cofnodion Drafft Cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd yn gyhoeddus ar 14 Mai 2020 a 21 Mai 2020 am fanwl-gywirdeb ac adolygu Cofnod Cryno o Weithredoedd 20.68.1 Cytunwyd ar gofnodion y ddau gyfarfod a gynhaliwyd yn gyhoeddus fel cofnod manwl-gywir.	

20.68.2 O ran y cofnod cryno o weithredoedd, cafodd diweddariad ei roi i'w gynnwys gyferbyn ag un weithred a oedd yn dal i fod yn agored o ran polisïau'r gweithlu yn ymwneud â chodi pryderon. Cafodd pwyntiau eraill eu codi o dan faterion yn codi fel a ganlyn: • Gweithred 20/39.4 Trefniadau adfer - y câi papur yn darlunio dysgu o'r pandemig ei rannu mewn cyfarfod yn y dyfodol. • Gweithred 20/63.16 Gwasanaethau fasgwlaidd – bod y grŵp gorchwyl a gorffen wedi cyfarfod ddwywaith erbyn hyn ac roeddent wedi derbyn cyflwyniadau manwl yn ymwneud â rhagnodi gwrthficrobaidd a thynnu'r aelodau corfforol i ffwrdd, ac roedd disgwyl cynnal archwiliad o'r un olaf a fyddai'n cynnwys materion yn ymwneud â chydsyniad. O ran gofal traed, soniodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol fod enghreifftiau cadarnhaol o ymgysylltu proffesiynol yn deillio o ddatblygu'r llwybr hwn.	CS
20.69 Deddf Iechyd Meddwl 1983 fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Iechyd Meddwl 2007. Deddf Iechyd Meddwl 1983 Cyfarwyddiadau Clinigwyr Cymeradwy (Cymru) 2008. Diweddariad ar Gofrestr Adran 12(2) Meddygon Cymeradwy ar gyfer Cymru a Diweddariad ar Gofrestr Clinigwyr Cymeradwy (Cymru Gyfan) 20.69.1 Penderfynwyd y byddai'r Bwrdd yn cadarnhau'r rhestr o ychwanegiadau a phethau a ddilëwyd ar Gofrestr Cymru Gyfan o Feddygon Cymeradwy Adran 12(2) ar gyfer Cymru a Chofrestr Cymru Gyfan o Glinigwyr Cymeradwy.	
20.70 Dogfennau a Lofnodwyd dan Sêl 1.1.20 hyd at 16.7.20 20.70.1 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd nodi'r wybodaeth a ddarparwyd.	
20.71 Adroddiad Sicrwydd Blynyddol ar gydymffurfiaeth â Deddf Lefelau Staff Nyrsio (Cymru) 20.71.1 Cyflwynodd Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth y papur a gyflwynwyd hefyd i'r Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Phrofiad (QSE). Roedd y papur yn amlinellu meysydd cydymffurfiaeth ynghyd â'r meysydd hynny lle nad oedd y sefydliad wedi llwyddo i gyflawni'r lefelau staffio dymunol a oedd â goblygiadau posibl o ran niwed. Nid oedd ystod o waith archwilio arfaethedig wedi'i gwblhau oherwydd pandemig Covid-19, a deellwyd bod bylchau mewn lefelau staffio gan fod staff wedi cael eu hadleoli. Cafodd y Bwrdd sicrwydd fod swyddogion yn gweithio'n agos gyda chydweithwyr a phartneriaid a bod rhai enghreifftiau ardderchog o fentrau ar y cyd, er enghraifft gyda Phrifysgol Bangor a lefel sylweddol o fyfyrwyr nyrsio yn dechrau mewn swyddi. Achubodd Cyfarwyddwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd ar y cyfle hefyd i gydnabod bod myfyrwyr therapi a myfyrwyr eraill hefyd wedi dechrau mewn swyddi cofrestru newydd i roi cymorth gyda gwaith y pandemig yn y Bwrdd Iechyd.	

20.71.2 Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cadeirydd, cadarnhawyd bod cyfres o adolygiadau a amlinellwyd yn y papur wedi dechrau ac y câi dysgu ei rannu maes o law. Cyfeiriodd y Cadeirydd hefyd at y cynnydd mewn niwed trwy ddoluriau gwasgu yn Ysbyty Glan Clwyd (YGC) a chan gydnabod y tybiwyd nad oedd hyn yn gysylltiedig â lefelau staffio, gofynnodd p'un a oedd y cynnydd yn peri pryder. Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth fod pob digwyddiad o'r fath yn cael ei adolygu ac yr oedd effaith lefelau staffio'n un o'r ffactorau sy'n cael eu hystyried. O ran YGC yn benodol, nododd fod adolygiad diogelwch yn cael ei gynnal ar draws y safle.

20.71.3 Noddodd y Cadeirydd fod argymhellion ar wahân yn y papur a **phenderfynwyd** y byddai'r Bwrdd yn nodi'r adroddiad ac yn cefnogi'r camau nesaf o ran y canlynol:

- Ffocws wedi'i dargedu o ran recriwtio nyrsys gan gynnwys adnoddau i gefnogi ymgyrchoedd yn lleol ac yn rhanbarthol
- Ystyried rhaglen gymrodoriaeth glinigol i nyrsys
- Dulliau dadansoddi parhaus o ran y sawl sy'n gadael a 'beth allem ni ei wneud yn well?'
- Adolygu rhoi rolau newydd ar waith i gefnogi'r system recriwtio nyrsys
- Ehangu prosiect cydweithredol i osgoi niwed er mwyn helpu i leihau amrywiadau
- Datblygu dangosfwrdd perfformiad nyrsys fel offeryn monitro a sicrwydd pellach mewn amser real
- Dadansoddi pellach o wyriadau oddi ar gyfnodau adrodd blaenorol

20.72 Diweddariad ar Bandemig Covid-19

20.72.1 Rhoddodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gofal Cychwynnol a Chymunedol gyflwyniad, y ceir crynodeb ohono isod:

- Trosolwg o'r pandemig - amlygodd fod Covid-19 wedi cynnwys yr ad-drefnu mwyaf o adnoddau yn hanes modern y GIG a bydd yn effeithio ar ofal iechyd a bywyd o ddydd i ddydd am gryn amser i ddod
- Ystyriaethau clinigol – amlygodd fod gwybodaeth feddygol yn parhau i ddatblygu, yn enwedig o ran cymorth gyda pheiriannau anadlu, ond bod profion a heriau diagnostig yn dal i fodoli. Roedd gwaith gyda brechu'n ennill momentwm ond roedd cryn ansicrwydd yn parhau.
- Data Gogledd Cymru – nifer y profion a gwblhawyd a'r achosion a gadarnhawyd. Cafodd yr achosion a gadarnhawyd eu harddangos hefyd fesul categori ac roeddent yn dangos lleihad ar draws yr holl ardaloedd Awdurdod Lleol. Roedd gweithgarwch o ran cleifion mewnol yn dangos lleihad yn gyffredinol ond cynnydd yn ardal Wrecsam, yn ddiweddar, a oedd yn cael ei reoli'n briodol. Roedd marwolaethau a gofnodwyd yn unol â'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn parhau i ostwng yng Ngogledd Cymru.
- Heintiau sy'n Codi yn yr Ysbyty - roedd hyn yn parhau i fod yn her yn y Bwrdd Iechyd. Roedd timau Atal Heintiau'n canolbwyntio ar ddelio ag achosion newydd a sicrhau bod staff yn derbyn Cyfarpar Diogelu Personol (PPE).

Roedd adolygiadau o heintiau wedi'u trefnu ac roedd pob safle ysbyty'n barod i dderbyn yr angen i'w cynnal.

- Ysbytai Dros Dro - roedd yn galonogol nad oedd y capasiti ychwanegol wedi cael ei ddefnyddio eto, ac roedd senarios cynllunio diwygiedig o ran eu defnyddio'n cael eu cwblhau erbyn hyn.
- Symud ymlaen - roedd angen i'r sefydliad sicrhau cydbwysedd rhwng dychwelyd at weithgareddau arferol a gallu ymateb a mynd i'r afael ag unrhyw gynnydd mewn gweithgarwch Covid-19

Soniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gofal Cychwynnol a Chymunedol fod y cydweithio a welwyd trwy gydol y pandemig wedi bod yn gadarnhaol iawn, a bod ymgysylltu â'r cyhoedd yn dal i fod yn bwysig iawn o ran sicrhau bod pawb yn dilyn arweiniad iechyd cyhoeddus a'u bod yn defnyddio gwasanaethau'n briodol.

20.72.2 Cafwyd trafodaeth gydag aelodau a gwnaethant godi ystod o bwyntiau. Mewn ymateb i gwestiwn yn ymwneud â pha un a ddylai fod profi ehangach i staff a gofyniad i wisgo gorchuddion wyneb, cytunodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gofal Cychwynnol a Chymunedol y dylai capasiti profi dros ben gael ei ddefnyddio ar gyfer staff asymptomatig a bod hyn yn unol â'r strategaeth genedlaethol ar gyfer profi. O ran gorchuddion wyneb, awgrymodd mai'r ffordd orau o dargedu'r rhain fyddai mewn meysydd ar y rheng flaen. Ychwanegodd Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth, lle'r oedd achosion ar wardiau, fod yr holl gleifion ar y wardiau hynny'n cael eu profi a bod staff ychwanegol wedi'u hadleoli yno. Soniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol fod magu hyder staff yn allweddol, yn enwedig y rheiny a oedd yn dychwelyd i'r gwaith ar ôl cysgodi.

20.72.3 Nododd y Cadeirydd ei fod wedi gofyn am adolygiad o'r heintiau sy'n cael eu trosglwyddo yn yr ysbyty a'i fod yn bryderus ynghylch y cynnydd ar safle Ysbyty Maelor Wrecsam, yn benodol. Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus fod y Tîm Rheoli Achosion (OCT) yn ymwybodol iawn o hyn a'u bod yn weithgar, gan fod y sefyllfa'n cael ei harolygu ac roedd mesurau rheoli'n cael eu rhoi ar waith.

20.72.4 Gwnaed sylw y byddai ymwybyddiaeth gynyddol o brofion sy'n cael canlyniad negyddol ffug o gymorth, ac y gallai'r ystod o symptomau sy'n gysylltiedig â Covid-19 fod yn anffuddiol o ran blaenoriaethu profion. Cytunodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol fod hwn yn bwynt dilyn, a nododd fod timau clinigol wedi bod yn eang hyd yma yn eu dehongliad o'r unigolion hynny a oedd arnynt angen prawf. Yn ogystal, gofynnwyd cwestiwn am ymagwedd y Bwrdd at effaith hysbys Covid-19 ar Bobl Dduon ac Asiaidd a Lleifrifoedd Ethnig (BAME). Cadarnhaodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol fod asesiadau risg priodol yn cael eu cynnal mewn ffordd benodol gyda chydweithwyr BAME, fel rhan o bortffolio cydraddoldeb y Bwrdd. Roedd asesiadau o effaith yn cael eu diwygio ar sail dysgu i gefnogi'r rheiny sy'n cysgodi ar hyn o bryd, yn benodol.

20.72.5 Gwnaed y pwynt fod nerfusrwydd rhesymol ymysg cleifion o ran manteisio ar wasanaethau iechyd ac y byddai'r Pwyllgor QSE yn derbyn papur ar wasanaethau hanfodol ar 29 Gorffennaf 2020.

20.72.6 Holodd aelod beth oedd y data a'r dadansoddiadau sydd ar gael yn ei ddangos yn natur y firws o ran y tebygolrwydd o gael ail ymchwydd mewn achosion yng Ngogledd Cymru. Nododd Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol fod disgwyl i ni weld ail ymchwydd a bod y lleihad presennol mewn cyfraddau heintio wedi codi'n uniongyrchol o ganlyniad i'r cyfnod clo. Wrth i gyfyngiadau'r cyfnod clo gael eu llacio ac wrth i ffyrdd o fyw blaenorol ddychwelyd, byddai cynnydd, yn ddios, mewn cyfraddau trosglwyddo er y gallai hyn fod yn fwy achlysurol ac mewn ardaloedd lleol. Roedd rôl y cyhoedd mewn lleihau'r risg o ail ymchwydd yn hollbwysig, ac felly, roedd gan y Bwrdd faes gwaith penodol ar y gweill o ran ymgysylltu â'r cyhoedd.

20.72.7 Mewn ymateb i gwestiwn am y cyflenwad o frechiadau rhag y fflw a pha un a oedd y Bwrdd yn hyderus y byddai'n gallu cynyddu'r niferoedd sy'n manteisio ar frechiad eleni, ymatebodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol fod brechu yn y gymuned yn dibynnu ar allu cwmnïau i allu cael gafael ar y gadwyn gyflenwi angenrheidiol. Yn gyffredinol, roedd trefniadau wedi'u gwneud ar gyfer capasiti ychwanegol ac roedd yn rhesymol hyderus y gellid delio â'r galw am frechiadau rhag y fflw eleni. Ail-bwysleisiodd yr angen i ganolbwyntio ar sicrhau bod pawb sy'n gymwys i gael brechiad rhag y fflw yn cael cynnig manteisio arno a'u hannog i'w dderbyn.

20.72.8 Crynhodd y Cadeirydd fod cydweithio â phartneriaid a oedd mor amlwg trwy gydol y pandemig yn galonogol, ynghyd â'r modd yr oedd y sefydliad wedi ymateb yn fewnol ac roedd hyblygrwydd a sensitifrwydd staff y rheng flaen i'w canmol. Teimlai fod rôl y cyhoedd o ran dilyn arweiniad a manteisio ar wasanaethau iechyd yn briodol ac yn ddiogel yn hollbwysig, a bod paratoi at y gaeaf yn ffocws allweddol i'r Bwrdd.

20.73 Diweddariad ar Brofi, Orlhain a Diogelu (TTP)

20.73.1 Gwnaeth Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus gyflwyno'r papur, gan nodi mai hwn oedd y cyfle cyntaf i ddiweddarau'r Bwrdd mewn sesiwn gyhoeddus ond roedd diweddariadau TTP wedi'u rhoi pan oedd cyfleoedd eraill a thrwy ddull adrodd i'r Pwyllgor Strategaeth, Partneriaethau ac Iechyd y Boblogaeth (SPPH) a'r Grŵp Cydlynu Adferiad (RCG). Teimlai fod hyn yn adlewyrchu pa mor gyflym yr oedd angen sefydlu'r rhaglen a chyflymder y datblygiad.

20.73.2 Tynnodd Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus y byddai angen i'r rhaglen TTP barhau hyd yn oed pe bai modd dod o hyd i frechlyn ar gyfer Covid-19 a bod yr elfen "orlhain" yn debygol o ddatblygu fwy wrth i'r hydref nesáu. Roedd capasti wedi cynyddu gan fod hyd at 1,400 o brofion wedi'u cynnal dros yr wythnos ddiwethaf, ond roedd amseroedd cael canlyniadau'n dal i fod yn heriol. Cadarnhawyd bod profion gwrthgyrff hefyd yn rhan o'r strategaeth profi a bod sefydliadau'n dysgu am imiwnedd fel rhan o'r rhaglen honno.

20.73.3 O ran gwaith olrhain cysylltiadau, adroddwyd bod hyn yn cael ei wneud ar lefel leol ac roedd yr achosion mwy cymhleth yn cael eu trafod yn y gell ranbarthol. Roedd adrodd ar berfformiad yn gwella, felly hefyd yr oedd y gallu i ddangos tystiolaeth o gyflymdra a gweithgarwch. Ar y cyfan, roedd nifer yr achosion a gadarnhawyd yn lleihau ond roedd y rhaglen ar hyn o bryd yn parhau i ganolbwyntio ar achosion a oedd yn gysylltiedig ag ardaloedd lleol e.e; Ynys Môn. Roedd Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus yn falch o adrodd bod cyllid wedi'i gadarnhau gan Lywodraeth Cymru (LIC) a fyddai'n caniatáu i'r Bwrdd Iechyd deilwra'r TTP i anghenion lleol. Yn fyr, daeth i'r casgliad bod y rhaglen yn gweithio'n dda a chydabu'r angen i ddiogelu'r rheiny sydd fwyaf agored i niwed, canolbwyntio ar ddysgu, ac i adeiladu ar asedau sy'n bodoli eisoes.

20.73.4 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Mewn ymateb i gwestiwn am y broses ddethol ar gyfer profion gwrthgyrff a lefel yr hyder yn yr elfen hon o'r rhaglen, cadarnhaodd Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus fod arweiniad gan y Prif Swyddog Meddygol wedi cael ei ddilyn. Cydnabu nad oedd digon yn hysbys am imiwnedd trwy statws gwrthgyrff a oedd yn cyfyngu ar rywfaint o'r gwaith. Ychwanegodd Cyfarwyddwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd y bu cydweithio agos iawn â'r holl bartneriaid ym nhermau canfod cohortau perthnasol ar gyfer profion gwrthgyrff a'n bod yn aros am arweiniad ar y cam nesaf.

20.73.5 Gofynnwyd am esboniad yn ymwneud â pham yr oedd Iechyd Cyhoeddus Cymru (PHW) wedi penderfynu peidio â lleoli'r peiriant 'Starlet' yng Ngogledd Cymru. Gwnaeth Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus ymddiheuro nad oedd yn gallu rhoi'r esboniad hwn a gofynnodd y Cadeirydd am esboniad gan Iechyd Cyhoeddus Cymru. Yn ail, gofynnwyd cwestiwn yn ymwneud â'r amserlen i'r peiriant 'Nimbus' fod yn weithredol yn Ysbyty Gwynedd (YG) a byddai Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus yn edrych i mewn i hyn ac yn diweddarau'r aelod dan sylw.

20.73.6 Mewn ymateb i sylw'n ymwneud ag amgyffrediad y cyhoedd o ran amseroedd cyflawni profion, teimlai Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus fod y sefyllfa'n ymwneud â phrofi cleifion mewnol yn dda, ar y cyfan, ond roedd angen rhoi capasiti ar waith yn y gymuned ar gyfer y dyfodol o ystyried y ddau ddigwyddiad mawr. Ymrwymodd i ysgrifennu at Iechyd Cyhoeddus Cymru erbyn diwedd y dydd 24 Gorffennaf 2020.

20.73.7 Holodd aelod am lefel yr hyder fod y rhaglen yn ymgysylltu â'r rhanddeiliaid cywir a'i bod yn cynnwys y gymuned a sectorau busnes yn llawn. Cydnabu Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus na fu'r elfen hon yn flaenoriaeth bennaf wrth sefydlu'r gwasanaeth yn y lle cyntaf a bod angen ei wella'n gyflym erbyn hyn. Teimlai fod cyfeirio lleol yn y rhaglen TTP yn allweddol ynghyd â rôl rhagnodi cymdeithasol.

20.73.8 Gwnaed sylwadau cyffredinol yn ymwneud â pha mor dda roedd y rhaglen TTP wedi cael ei sefydlu a bod achosion lleol wedi'u rheoli'n dda gyda thystiolaeth o weithio'n dda mewn partneriaeth ag Awdurdodau Lleol.

TO

TO

TO

20.73.9 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd wneud y canlynol:

1. Myfyrio ynghylch y trefniadau TTP ar draws y rhanbarth
2. Nodi'r diweddariad a'r llwybr adrodd ffurfiol trwy'r Pwyllgor SPPH.

20.74 Adroddiad Monitro Cynllun Chwarter 1

20.74.1 Rhoddodd y Cadeirydd wybod i aelodau ei fod eisoes wedi galw am fwy o fanylion ar nifer o feysydd yn y papur yn dilyn trafodaeth yn y Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad (F&P), y rhain yw strôc, gofal llygaid, cychwyn gwasanaethau hanfodol a llwybrau.

20.74.2 Gwnaeth Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad gyflwyno'r adroddiad, gan atgoffa aelodau bod y Bwrdd bellach yn cynllunio bob chwarter. Tynnodd sylw at y ffaith fod yr adroddiad yn crynhoi cynnydd yn erbyn gweithredoedd yn y cynllun hyd at ddiwedd Chwarter 1 trwy broses hunanasesu gan y Gweithredwr arweiniol ac roedd sgoriau'n cael eu hadolygu gan y Tîm Gweithredol cyfan.

20.74.3 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Nodwyd bod gweithredoedd adsefydlu ar ôl strôc wedi'u graddio fel ambr ac roedd aelod yn pryderu bod hwn wedi'i nodi fel gwasanaeth hanfodol lle'r oedd y galw yn debygol o gynyddu oherwydd Covid-19. Ymatebodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol fod cyfradd ambr wedi'i dewis, nid o reidrwydd gan fod cynnydd annigonol wedi'i wneud, ond o ganlyniad i effaith Covid-19. Roedd bellach yn hyderus fod y timau bron a bod yn y sefyllfa orau o ran strôc. O ran lleihau niwed, soniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod proses ddosbarthu risg wedi'i defnyddio a bod timau bellach yn edrych i weld sut y gellid datblygu adrodd ar berfformiad o safbwynt risg, nid yn unig ar sail nifer y cleifion sy'n aros. Ychwanegodd fod Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth fod clinigwyr yn gweithio gyda'i gilydd i flaenoriaethu cleifion fesul risg. Nododd yr Is-gadeirydd y pwysigrwydd o gael gweithredoedd penodol a mesuradwy. Teimlai Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod y cynllun Chwarter 2 yn fwy datblygedig o lawer yn hyn o beth. Er bod yr adroddiad o ganlyniad i broses hunanasesu gweithredol, nododd y Cadeirydd fod y Bwrdd bob amser yn gallu chwilio am fwy o fanylion a gofyn amdanynt mewn meysydd sy'n peri pryder.

20.74.4 Penderfynwyd y byddai'r Bwrdd Iechyd yn nodi'r adroddiad.

20.75 Adroddiad Ansawdd a Pherfformiad

20.75.1 Cyflwynodd Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad yr adroddiad, gan nodi bod y Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad wedi craffu arno hefyd.

Tynnodd sylw at y ffaith y cymerwyd saib o ran ffocws a chraffu ar berfformiad yn ystod Covid-19, ond roedd atebolrwydd y sefydliad yn parhau i fod yr un peth. Nid oedd cyfraddau perfformiad RAG wedi'u cynnwys yn y papur gan na fyddai'n ystyrlon cymharu perfformiad presennol yn ystod y pandemig i berfformiad 12 mis yn ôl. Nodwyd bod yr adroddiad yn cynnwys ystod o ddangosyddion o ran Covid-19 a'r gobaith oedd datblybu'r maes hwn yn yr adroddiad ymhellach yn nhermau'r rhaglen TPP ac amseroedd cyflawni. Nododd Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod yr adroddiad yn cynnwys manylion am wasanaethau hanfodol, ac roedd darpariaeth gofal wedi'i gynllunio'n uwch o lawer nag arfer o ganlyniad i lefelau cyfeirio is. Roedd amseroedd aros yn gwaethygu fis ar ôl mis ac roedd angen amlwg i ddechrau dychwelyd i ddarparu gwasanaethau hanfodol yn ddiogel. Yn nhermau gofal heb ei drefnu, roedd cynnydd amlwg yn y galw o gymharu â'r adeg pan gafodd y cyfnod clo ei gyflwyno.

20.75.2 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Mewn ymateb i gwestiwn am ailgychwyn rhai gwasanaethau sgrinio allweddol fel y coluddyn, ceg y groth a'r fron, cadarnhawyd y byddai'r rhain yn ailgychwyn yn ystod Chwarter 2. Nid oedd y rhain yn nodwedd benodol yng nghynllun Chwarter 2 gan eu bod yn cael eu harwain gan gyrff cenedlaethol ac nid cyfrifoldeb y Bwrdd oedd eu cyflwyno. Fodd bynnag, byddai heriau i wasanaethau diagnostig y sefydliad yn nhermau ymateb i ganlyniadau'r rhaglenni sgrinio hynny. Ychwanegodd Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus ei bod yn bwysig nodi na chymerwyd saib o ran yr holl sgrinio, a chydabu ei fod yn elfen graidd o ran cynnal iechyd y boblogaeth.

20.75.3 Nododd aelod gyfeiriad yn y papur at y ffaith bod data'n ymwneud â chanlyniadau'r Mesur Iechyd Meddwl yn "broblemus" a holodd am yr amserlen i fynd i'r afael â hyn. Ymrwymodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad i edrych i mewn i hyn y tu allan i'r cyfarfod ac i roi adborth ar hyn.

20.75.4 Cafwyd trafodaeth am y gydberthynas rhwng perfformiad Chwarter 2 a'r cynllun gweithredu cysylltiedig a gofynnodd y Cadeirydd p'un a fyddai llunio'r cynllun gweithredu'n unol â'r pryderon a oedd wedi'u nodi. Nododd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod yr adroddiad perfformiad yn canolbwyntio ar yr ystod lawn o ddangosyddion a oedd wedi'u seilio ar y nod pedwarplyg. Roedd yn credu ei fod yn alinio â'r cynllun gweithredu ond cydnabu'r angen i brofi lefel y manylion fesul achos.

[Gadawodd Miss T Owen y cyfarfod]

20.75.5 Yn nhermau gofal heb ei drefnu, nododd y Cadeirydd fod newidiadau i arfer wedi'u rhoi ar waith yn ystod y pandemig, a gofynnodd p'un a fyddai elfennau'n cael eu hymgorffori ar gyfer y dyfodol er mwyn rheoli'r nifer cynyddol o fynychiadau a welir erbyn hyn. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth fod cyfleoedd i ddysgu o Covid-19, gan gynnwys profiadau cydweithwyr gofal cychwynnol, yn cael eu defnyddio. Byddai'r Bwrdd Gofal Heb ei Drefnu yn gweithio gyda phartneriaid a rhanddeiliaid yn nhermau paratoi ar

MW

gyfer y gaeaf a byddai uwch benodiadau yn ddiweddar yn ategu ymhellach at gynnal perfformiad ar draws gofal eilaidd a gofal cychwynnol.

20.75.6 Mewn ymateb i gwestiwn am amseroedd aros diagnostig, adroddodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd fod mynediad at endosgopi a radioleg wedi bod yn hynod heriol gyda lleihad mewn capasiti oherwydd gofynion ymbellhau cymdeithasol a'r ffaith bod rhai staff yn cael eu hadleoli. Cyfeiriodd hefyd at y posibilrwydd o ddod o hyd i ffynonellau mewnol trwy ddefnyddio ysbytai dros dro a gâi ei ystyried ymhellach, ond y prif rwstr fyddai'r gofynion staffio cysylltiedig. Cyfeiriodd Is-gadeirydd y Fforwm Gweithwyr Gofal Iechyd Proffesiynol at yr angen am ddarpariaeth well o ran cymorth ac offer TG i ddarparu ffyrdd i glinigwyr weithio o bell.

20.75.7 O ran gofal wedi'i gynllunio a chymryd saib o ran rhai gwasanaethau dewisol, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth fod gwasanaethau wedi cael eu cynnal ar gyfer cleifion risg fawr, gan gynnwys trwy ddefnyddio Ysbyty Spire. Ychwanegodd fod nifer o lwybrau wedi'u datblygu erbyn hyn ar gyfer gofal wedi'i gynllunio a oedd wedi'u harwain yn glinigol. Roedd nifer o glinigwyr bellach yn teithio i gwblhau llawdriniaeth ar safleoedd amgen i sicrhau bod cleifion yn cael yr opsiwn o deithio er mwyn derbyn y driniaeth fwyaf priodol. Tynnwyd sylw at y ffaith fod hyn yn golygu nad yw cleifion o reidrwydd yn cael eu gweld mewn trefn gronolegol. Cyfeiriodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth at flaenoriaethu wroleg a bod y dangosfwrdd wedi'i addasu o'r newydd er mwyn edrych ar ofal mewn ffordd fwy holistaidd.

20.75.8 Soniodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol fod gwelliant wedi bod ym mis Mehefin yn nhermau absenoldeb salwch. Roedd yr hybiau lles staff yn parhau i gael eu cynnal a'u datblygu wrth i'r pandemig symud yn ei flaen ac roedd bwriad i ehangu'r ffyrdd y gallai staff fanteisio ar y gwasanaethau a gynigir. O ran gweithio o gartref, nododd y byddai hyn yn parhau lle bo'n briodol hyd nes y gellid croesawu staff yn ôl i'w gweithleoedd yn ddiogel, gan gydnabod yr angen i gynnal gweithlu ystwyth gan amddiffyn iechyd corfforol, iechyd meddwl a lles.

20.75.9 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd wneud y canlynol:

1. Nodi fformat diwygiedig yr adroddiad.
2. Nodi bod rheoli perfformiad wedi'i ddirwyn i ben yn ffurfiol yn ystod Covid-19 ac felly roedd y wybodaeth a ddarparwyd yn wybodaeth reoli a graffwyd arni trwy Bwyllgorau Cyllid a Pherfformiad ac Ansawdd, Diogelwch a Phrofiad y Bwrdd.

20.76 Adroddiad Cyllid Mis 1

20.76.1 Penderfynwyd y dylid nodi'r adroddiad.

20.77 Adroddiad Cyllid Mis 2

20.77.1 Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Cyllid (Gwasanaethau Darparwyr) y papur a roddodd nodyn briffio ar berfformiad ariannol y Bwrdd Iechyd o fis Mai 2020 ac a adlewyrchodd effaith ariannol yr ymateb parhaus i bandemig Covid-19. Esboniodd nad oedd y rhagolwg gwreiddiol yn ystyried effaith Covid-19 a bod y Bwrdd o ganlyniad yn adrodd ar sefyllfa gytbwys wedi'i phriodoli i'r rhagdybiaeth y bydd Llywodraeth Cymru'n ariannu effaith y pandemig. Roedd hyn yn cael ei nodi ar hyn o bryd fel risg ariannol gan na roddwyd gwybod yn ffurfiol am gyllid eto. Tynnwyd sylw aelodau at adran 3.3 a amlinellodd effaith Covid-19 yn nhermau gwariant, ac amlygwyd bod arbedion o ran gofal dewisol o £2.9m. Aeth y Cyfarwyddwr Cyllid (Gwasanaethau Darparwyr) yn ei flaen i esbonio yn nhermau trefniadau contract, roedd y Bwrdd wedi cytuno ar dâl am werthoedd bloc hyd yn oed lle nad oedd darparwyr yn ymgymryd â gweithgarwch ar hyn o bryd, a bod trafodaethau'n cael eu cynnal erbyn hyn ynghylch ailgyflwyno gweithgarwch. Crynhodd trwy roi sicrwydd i aelodau fod y rheolau perthnasol yn ymwneud â Covid-19 yn cael eu dilyn, yn nhermau llywodraethu ariannol.

20.77.2 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Holodd Is-gadeirydd y Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad ynghylch beth oedd yn cael ei wneud i bontio'r bwlch o ran arbedion. Derbyniodd y Cyfarwyddwr Cyllid (Gwasanaethau Darparwyr) fod perfformiad arbedion yn isel a thra'r oedd cynlluniau'n cael eu datblygu i gael eu hystyried gan y Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad, roedd yn anhebygol y câi'r bwlch cyfan ei lenwi. Unwaith y derbyniwyd eglurder gan Lywodraeth Cymru o ran cyllid ar gyfer costau Covid-19, câi'r rhagolwg ei addasu ar gyfer diwedd y flwyddyn. Mewn ymateb i gwestiwn am adnoddau ychwanegol ar gyfer Technoleg Gwybodaeth (TG) a oedd eu hangen o ganlyniad i Covid-19, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Cyllid (Gwasanaethau Darparwyr) fod hyn wedi'i ystyried yn nhermau staffio ac y dylai unrhyw gostau am systemau a meddalwedd a oedd i'w priodoli'n uniongyrchol i'r pandemig gael eu hariannu'n ganolog. Ychwanegodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol, y cydnabyddir fel rhan o'r gwaith adfer, bod nifer o gyfleoedd yn deillio o'r pandemig y dylid eu cadw a bod un allweddol yn ymwneud â defnyddio TG i gynorthwyo hygyrchedd i gleifion a ffyrdd newydd o weithio.

20.77.3 Nododd y Cadeirydd fod y Prif Weithredwr Dros Dro, fel y Swyddog Atebol, wedi ysgrifennu at Lywodraeth Cymru mewn perthynas â gwariant y Bwrdd. Holodd p'un a oedd cydweithwyr cyllid yn monitro'r ystyriaeth yn ymwneud â defnyddio ysbytai dros dro yn y dyfodol, a chadarnhawyd bod cynrychioliaeth gyllid ar waith i sicrhau bod gwariant yn gyfiawn a'i fod yn cynrychioli gwerth am arian. Soniodd Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol fod y gwariant ychwanegol yn ymwneud â staff yn ymuno â'r gweithlu wedi'i olrhain er mwyn canfod yr hyn a oedd yn ymwneud â Covid-19 a'r hyn nad oedd yn ymwneud ag ef. Byddai adolygiad parhaus o lywodraethu'n canfod p'un a fyddai modd dod o hyd i atebion amgen ar sail fwy cynaliadwy.

JC/DF

20.77.4 Gofynnodd y Cadeirydd i'r Pwyllgor Gwybodaeth a Llywodraethu Digidol archwilio'r rhaglen gyfalaf a chynlluniau trawsnewid er mwyn sicrhau bod gan y Bwrdd adnoddau digonol yn nhermau cyllid a phobl i'w cyflwyno, ac i amlygu unrhyw fylchau i'r Bwrdd.

20.77.5 Penderfynwyd y dylid nodi'r adroddiad.

20.78 Adroddiadau Sicrwydd Cadeirydd Pwyllgorau a Grwpiau Cyngorol

20.78.1 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at drafodaeth yn ymwneud â Covid-19 fel risg sylweddol i'r sefyllfa ariannol a'r gallu i fwrw ymlaen â busnes arferol; cymeradwyo mewn egwyddor Strategaeth Rheoli Risg ddiwygiedig; er nad oedd y cynllun archwilio mewnol wedi'i gwblhau'n llawn, yr oedd gwaith archwilio digonol wedi'i wneud i gynnig barn gyffredinol o sicrwydd rhesymol; roedd cynnydd unwaith eto wedi dod i ben, yn nhermau archwilio clinigol.

20.78.2 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Phrofiad (QSE) adroddiad cyfunol ar gyfer y cyfarfodydd a gynhaliwyd ar 17 Mawrth 2020, 5 Mai 2020 a 3 Gorffennaf 2020. Tynnodd sylw at y ffaith, pan oedd y pandemig yn ei anterth, fod y Pwyllgor QSE wedi parhau i gyfarfod ond gydag agendâu mwy penodol; bod y lleihad mewn cyfeiriadau a mynediad at wasanaethau'n bryder allweddol i'r Pwyllgor; roedd disgwyl i heintiau y gellid eu hosgoi fod yn eitem ar yr agenda ar gyfer cyfarfod ychwanegol o'r Pwyllgor ar 29 Gorffennaf 2020.

20.78.3 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 4 Mehefin 2020, gan nodi bod cyfarfod dilynol wedi'i gynnal ar 16 Gorffennaf 2020.

20.78.4 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Tâl a Thelerau Gwasanaeth adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 15 Mehefin 2020.

20.78.5 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Strategaethau, Partneriaethau ac Iechyd y Boblogaeth adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 9 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at y ffaith fod y Pwyllgor wedi gofyn am adroddiadau pellach ar baratoi at argyfwng; bod cysylltiad y Pwyllgor â llunio cynlluniau Chwarter 1 a Chwarter 2 wedi bod yn ysgafnach nag arfer a bod disgwyl i'r Pwyllgor gael ei gynnwys i raddau helaethach o Chwarter 3 ymlaen.

20.78.6 Cyflwynodd Cadeirydd Pwyllgor Cronfeydd Elusenol adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 25 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at y ffaith fod y timau codi arian a chyllid wedi gweithio'n eithriadol o galed i sicrhau bod cyllid ar gael yn ystod y pandemig; bod cronfa les i staff wedi'i sefydlu'n ymwneud â Covid-19 yn benodol; bod unrhyw geisiadau am gyllid wedi'u cymeradwyo trwy'r cworwm

gofynnol; bod risg allweddol wedi'i chanfod yn ymwneud â chynigion i gyflwyno loteri i staff. Roedd Cadeirydd y Bwrdd Iechyd yn awyddus i ganmol y cymorth ymarferol gan elusen Awyr Las yn ystod y pandemig.

20.78.7 Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Gwybodaeth a Llywodraethu Digidol adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at y ffaith fod y Pwyllgor yn awyddus i gofnodi ei ddiolchgarwch i'r timau am eu hymateb cyflym yn ystod y pandemig yn nhermau canfod a chymhwyso atebion i lywodraethu gwybodaeth; bod methiant arall i system genedlaethol wedi codi yn Ne Cymru ers y cyfarfod diwethaf a arweiniodd at bryderon lleol ynghylch dibynadwyedd seilwaith cenedlaethol.

20.78.8 Cyflwynodd Cadeirydd y Grŵp Cyfeirio Rhanddeiliaid adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at bwysigrwydd cyfathrebu a gweithio mewn partneriaeth; rôl hanfodol y trydydd sector a bod cydlynu'r gwasanaethau hynny'n gymhleth gyda llawer ohonynt o dan bwysau mawr yn nhermau adnoddau o ganlyniad i Covid-19.

20.78.9 Cyflwynodd Is-gadeirydd y Fforwm Gweithwyr Gofal Iechyd Proffesiynol adroddiad ar y cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Mehefin 2020. Tynnodd sylw at bwysigrwydd ymgysylltu â'r gweithlu a'u diweddarau; bod canlyniadau cadarnhaol wedi'u nodi wrth symud oddi wrth gyfarfodydd traddodiadol; yr angen i sicrhau bod cymorth gydag iechyd a lles yn cael ei roi i staff yn barhaus. Gwnaeth y Cyfarwyddwr Gweithredol Therapiau a Gwyddorau Iechyd ymddiheuro nad oedd adroddiad aelod yr Athro Michael Rees wedi cael ei nodi yn yr adroddiad.

20.79 Gwasanaethau Fasgwlaidd : Diweddariad ar yr Adolygiad Annibynnol

20.79.1 Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol y papur a roddodd ddiweddariad ar y gwaith a wnaed hyd yma gan y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Fasgwlaidd yn ymwneud â'r adolygiad allanol o'r gwasanaeth. Cadarnhaodd fod y Grŵp wedi cyfarfod ddwywaith hyd yma a bod presenoldeb mawr yno. Cytunwyd yn y cyfarfod cyntaf i wneud cais am adolygiad allanol gan Goleg Brenhinol y Llawfeddygon (RCS) ac roedd Gweithredoedd y Cadeirydd wedi'u cymryd rhwng cyfarfodydd i'w gyflwyno i'r RCS gyda'r nod o allu dechrau gwaith yn gynnar yn yr hydref. Tynnwyd sylw aelodau at gwmpas yr adolygiad a bod y Grŵp wedi dechrau gwaith a oedd yn berthnasol i ragnodi gwrthfotig a thynnu'r aelodau corfforol i ffwrdd. Yn gyffredinol, roedd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol yn teimlo bod fwyfwy o ymgysylltu cadarnhaol, ac y byddai adrodd rheolaidd gerbron y Pwyllgor QSE ac roedd Llywodraeth Cymru hefyd yn awyddus i fod yn ymwybodol o'r cynnydd diweddaraf.

20.79.2 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Mewn ymateb i gwestiwn gan y Cadeirydd yn ymwneud â chynnwys cleifion, nododd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol y byddai aelodaeth o'r Grŵp yn parhau i gael ei hadolygu er mwyn sicrhau bod cynrychiolaeth ddigonol. Cadarnhaodd fod y

cynrychiolydd presennol yn rhagweithiol iawn a bod ei gyfraniad at y Grŵp yn gadarnhaol iawn. Yn ogystal, byddai ymweliad gan y Cyngor Iechyd Cymuned â'r gwasanaeth yn cael ei gynnal maes o law. O ran diogelu llwybrau fasgwlaidd, ymatebodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol trwy ddweud bod hyn yn cael ei flaenoriaethu ond y byddai angen cymorth rheoli prosiect. Holodd y Cadeirydd ynghylch yr amserlen ar gyfer yr adolygiad annibynnol a dywedodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol y byddai'n disgwyl gweld adolygiad pen bwrdd yn dechrau ym mis Medi gydag ymweliadau safle i ddilyn. Mewn ymateb i gwestiwn pellach, cadarnhaodd y byddai hefyd mor gynhwysfawr â phosibl er mwyn mynd i'r afael â'r mater gwrthficrobaidd.

20.79.3 Cydnabu aelod fod llawer o waith yn cael ei wneud yn amlwg ond teimlai fod yr adroddiad ei hun yn ddiffygiol o ran sicrhau diweddariadau statws prydlon gyferbyn â'r gweithredoedd. O ystyried diddordeb y cyhoedd yn yr adolygiad, teimlai y dylai'r Bwrdd achub ar bob cyfle i ddangos cynnydd ac i roi cymaint â sicrwydd â phosibl i'r cyhoedd a phartneriaid. Derbyniodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol y gellid gwella'r adroddiad er mwyn cyflwyno cynnydd yn fwy prydlon. Gofynnodd y Cadeirydd i'r Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol fynd i'r afael â sut byddai'r adolygiad annibynnol yn cael ei gomisiynu a sut câi'r cynllun gweithredu ei ddatblygu ymhellach a'i fonitro gyda Chadeirydd y Pwyllgor QSE, cyn ei rannu gyda'r Bwrdd llawn.

20.79.4 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd Iechyd nodi'r cynnydd a wnaed gan y Grŵp Gorchwyl a Gorffen Fasgwlaidd.

DF

20.80 Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru (HIW): Adolygiad Cenedlaethol o Wasanaethau Mamolaeth

20.80.1 Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth yr adroddiad yn amlinellu'r cefndir i Adolygiad Cenedlaethol o Wasanaethau Mamolaeth AGIC ar draws Cymru a rhoddodd sicrwydd i'r Bwrdd mewn perthynas â chynnydd a wnaed yn BIPBC. Nododd fod yr adroddiad yn manylu ar ymagwedd y Bwrdd o ran gwasanaethau llym a chymunedol ac amlinellodd y mecanweithiau adrodd a sicrwydd hefyd. Ychwanegodd fod y Pwyllgor QSE yn ystyried mecanweithiau sicrwydd ehangach yn ymwneud â gwasanaethau mamolaeth.

20.80.2 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Cyfeiriodd aelod at y materion diweddaraf mewn gwasanaethau mamolaeth yn Ymddiriedolaeth GIG Ysbyty Amwythig a Telford a gofynnodd sut gallai BIPBC ddysgu o'u profiadau. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth fod y mater hwn yn effeithio ar rai trigolion yng Ngogledd Cymru, a byddai'r holl adroddiadau perthnasol yn cael eu hadolygu i sicrhau bod unrhyw fylchau tebyg yn cael eu cau yn BIPBC, a bod cyfle dysgu'n ymwneud â ffactorau dynol wedi'i ganfod yn ddiweddar. Ychwanegodd o ran y gwasanaethau mamolaeth ym

Mwrdd Iechyd Cwm Taf Morgannwg, fod BIPBC wedi cwblhau ei hunanasesiad ei hun a gâi ei drafod yn y Pwyllgor QSE ym mis Awst. 20.80.3 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd dderbyn yr adroddiad er gwybodaeth ac i nodi am sicrwydd: • Y cynnydd a wnaed o ran gweithredoedd gan y Bwrdd Iechyd mewn ymateb i arolygiadau a gynhaliwyd yng nghyfnod 1 a chyfnod 2 o'r adolygiad, ac nad oedd unrhyw weithredoedd yn hwyr • Y trefniadau sydd ar waith i gydlynu cyfweiliadau gydag aelodau'r Bwrdd yng nghyfnod 2 • Parodwyd y Bwrdd Iechyd i gydlynu ymgysylltu â chleifion ac arolygiadau o glinigau cymunedol a ddisgwyllir yng nghyfnod 2	
20.81 Cynllun Chwarter 2 20.81.1 Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad y papur a oedd yn disgrifio beth oedd y Bwrdd Iechyd yn anelu at ei gyflawni yn Chwarter 2 (1 Gorffennaf hyd at 30 Medi 2020), a oedd wedi'i lunio hefyd i roi arwydd o'r hyn fyddai hefyd yn dilyn mewn chwarterau'n ddiweddarach. Cyfeiriodd at orthopaedeg fel enghraifft gan fod Chwarter 2 yn rhoi ymrwymiad i gwblhau cynllun adfer, byddai Chwarter 3 yn canolbwyntio ar ddatblygu rhwydwaith clinigol, a byddai Chwarter 4 yn ymwneud ag adolygu ac adnewyddu'r achos busnes. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod y Cynllun Chwarter 2 wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru yn ôl y gofyn ar 3 Gorffennaf 2020 ac roedd disgwyl adborth o fewn yr wythnos i ddeg diwrnod nesaf. 20.81.2 O ran y dogfennau cynllunio gweithredoedd penodol a oedd yn tanategu'r Cynllun Chwarter 2, cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod drafft wedi'i rannu gydag aelodau'r Bwrdd fel papur gwaith mewnol. Cadarnhaodd ei fod wedi'i gefnogi mewn egwyddor gan y Tîm Gweithredol gyda rhai newidiadau i'w gwneud o ran adrodd ar elfennau amrywiol trwy strwythur y Pwyllgor; eglurder adrodd ar iechyd meddwl; a'r ymagwedd tuag at adrodd ar ofal cychwynnol h.y. materion strategol i'r Pwyllgor SPPH, materion yn ymwneud â pherfformiad a chyllid i'r Pwyllgor Cyllid a Pherfformiad a materion yn ymwneud ag ansawdd a diogelwch i'r Pwyllgor QSE. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad y byddai fersiwn wedi'i adnewyddu o'r cynlluniau gweithredu'n cael ei rannu gyda'r cyhoedd. 20.81.3 Gwnaeth y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad gloi trwy roi sicrwydd i aelodau y dylai'r sefydliad fod yn glir ynghylch y meysydd allweddol yng Nghynllun Chwarter 2, sef - y gallu i gynnal ymateb ystwyth i Covid-19; darparu amgylchedd diogel i roi gofal iechyd yn ystod Covid-19; yr angen i ailgyflwyno gwasanaethau'n ddiogel a gâi eu cefnogi gan raglen TTP a haenau risg; datblygu'r Cofnod Iechyd Digidol. 20.81.4 Cafwyd trafodaeth a chododd aelodau ystod o bwyntiau. Nododd y Cadeirydd fod angen i'r Bwrdd fod yn hyderus o ran y cynllun ei hun a rhoddodd	MW

sicrwydd o ran y gallu iddo gael ei gyflwyno. Felly roedd yn siomedig dysgu nad oedd y cynllun gweithredu wedi'i gymeradwyo'n llwyr gan y Tîm Gweithredol eto, a gofynnodd am sicrwydd y gallai cynnwys sylweddol y cynllun gweithredu gyflwyno'r cynllun Chwarter 2 ei hun. Yn ogystal, teimlai ei bod yn annerbyniol o ran llywodraethu da fod y sefydliad yn dal i fod wrthi'n datblygu cynllun gweithredu mor hwyr yn y chwarter, ac y byddai'n awyddus i ganfod amser i'r Bwrdd ystyried y cynllun Chwarter 3 yn y gweithdy ar 22 Medi 2020 ac felly mewn rhyw ffordd cyn i chwarter 3 ddechrau. Rhoddodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad sicrwydd i aelodau fod cynnwys sylweddol yn y cynllun gweithredu'n cael ei gefnogi gan y Tîm Gweithredol a bod y newidiadau'n rhai dibwys ac yn ymwneud ag agweddau ar gyflwyno cyn y gellid gwneud y ddogfen yn gyhoeddus. Derbyniodd y pwynt o ran gwneud amser i drafod y cynllun Chwarter 3.

MW/DS

20.81.5 Teimlai'r Is-gadeirydd y dylai'r cynllun ddatgan yn gliriach fod galw a chapasiti'n uwch o lawer na gwelyau ysbyty'n unig ac roedd angen iddo fod yn fwy gweladwy ar draws y system gyfan. Teimlai hefyd fod y cynllun gweithredu'n cynnwys gweithredoedd ar lefel uchel iawn nad oeddent yn ddigon penodol a mesuradwy - er enghraifft, y rhai sy'n ymwneud â gwasanaethau strôc a hybiau lles. Yn olaf, awgrymodd fod angen diweddarau gweithredoedd iechyd meddwl gan nad oeddent yn cyfateb i drafodaethau'n ddiweddar. Derbyniodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad y gallai'r cynllun fod yn fwy integredig ac yn gliriach o ran cynllunio capasiti, ac awgrymodd o ran hybiau strôc a lles fod mwy o fanylion yn y golofn allbynnau. Derbyniodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Gwasanaethau Cychwynnol a Chymunedol y gellid gwella addasrwydd ac ystyr y naratif hefyd, ond roedd yn fodlon bod eglurder ymysg y Tîm Gweithredol o ran yr hyn a oedd angen i'r sefydliad ei wneud. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Meddygol Gweithredol fod pwynt dysgu allweddol ar gyfer yr Uwch Adran Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu yn cynnwys myfyrio ynghylch cynnal gwasanaethau diogel, cadw pobl yn ddiogel, amddiffyn y rhai sy'n fwyaf agored i niwed ac ymgysylltu â rhanddeiliaid yn ystod y Cyngor Iechyd Cymuned, staff ac Awdurdodau Lleol.

20.81.6 Roedd Is-gadeirydd yr HPF yn ymwybodol o waith ar y gweill yn ymwneud ag ailgynllunio llety i fodloni gofynion cadw pellter cymdeithasol a gofynnodd p'un a oedd hyn wedi'i ymgorffori i'r cynllun o ran gwaith lechyd a Diogelwch. Nododd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad y byddai gwaith modelu gwelyau a chreu parthau ysbyty'n cael effaith a byddai angen tystiolaeth o'r rhain yn y cynllun gan ei fod yn darparu cyd-destun heriol y byddai angen i'r Bwrdd weithredu ynddo. Ychwanegodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygu Sefydliadol fod y Bwrdd wedi cyfathrebu'n ddiweddar y byddai'n parhau i gynghori staff i weithio o'r cartref lle'r oeddent yn gallu gwneud hynny, a bod lleihau niferoedd ar safleoedd ysbyty'n hollbwysig.

20.81.7 Gofynnodd y Cadeirydd y byddai angen i'r tîm sicrhau terfyn amser priodol i gynllunio Chwarter 3 gan ystyried gwersi a ddysgwyd o Chwarter 2. Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad fod hyn wedi'i gydnabod ac yn cael ei ddeall.

20.81.8 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd wneud y canlynol:

1.Derbyn a chymeradwyo cynllun drafft Chwarter 2 i ategu at ddarpariaeth

gwasanaeth yn ystod y pandemig gyda chafeat, er y cydnabyddir y gwaith a wnaed hyn yn hyn a bod gwaith ar y gweill yn unol â therfynau amser tynn, ni fyddai'r Bwrdd yn croesawu derbyn cynllun yn y dyfodol pe bai gwaith yn dal i fod ar y gweill ac ni fyddai'n derbyn un ychwaith nad oedd yn adlewyrchu'n fanwl-gywir y sylwadau a wnaed eisoes gan Aelodau Annibynnol. 2. Rhoi adborth o ran yr hyn y byddent yn awyddus i'w weld yn y cynllun Chwarter 3 trwy drafodaethau a sylwadau y tu allan i'r cyfarfod.	
20.82 Strategaeth Rheoli Risg 20.82.1 Cyflwynodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth y papur a oedd yn rhannu'r Strategaeth a Pholisi Rheoli Risg newydd fel y cytunwyd gan y Pwyllgor Archwilio ac a oedd yn cynnig symud oddi wrth fodel rheoli risg 5 Haen i un 3 Haen. Roedd hyn wedi'i roi ar brawf yn y Dwyrain a chafodd ei gymeradwyo gan dimau gan ei fod yn llai cymhleth ac yn haws ei ddeall o ran dwysáu. Roedd proses barhaus ar waith i alinio'r timau uwch adrannol i egwyddor newydd y risg 3 Haen ac roedd cymorth wedi'i gynnig gan y tîm corfforaethol. Tynnwyd sylw aelodau at bryder y Pwyllgor Archwilio yn ymwneud â'r gallu i roi'r Strategaeth a'r Polisi ar waith erbyn 1 Hydref 2020 oherwydd effaith Covid-19, ac ers i'r Pwyllgor Archwilio gyfarfod, roedd cyfres o Weithdai'r Bwrdd wedi'u trefnu yn ymwneud â'r agenda risg. 20.82.2 Cafwyd trafodaeth lle gwnaeth aelodau gefnogi'r cyfeiriad gweithredu'n gyffredinol ond gan godi ystod o bwyntiau. Nododd aelod ei fod wedi tynnu sylw at bryder yn flaenorol fod elfen allweddol o risg yn ymwneud â gallu staff i ddiffinio'r effaith, tebygolrwydd a'r risg gynhenid yn briodol, ond ymddengys na chafodd hyn ei gofnodi. Ymatebodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth y byddai hyn yn cael ei ymgorffori i'r cynllun gweithredu cysylltiedig a oedd yn ymwneud ag addysgu staff. Teimlai'r Is-gadeirydd ei bod yn bwysig nodi bod hwn yn ddechrau'n unig i ddarn o waith ehangach o lawer a phwysig yn ymwneud ag archwaeth risg. Awgrymodd Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio fod yr agwedd yn ymwneud â gweithredu'n allweddol ac ail-bwysleisiodd bryder y Pwyllgor ynghylch y gallu i gyflawni popeth a oedd ei angen erbyn mis Hydref 2020. 20.82.3 Penderfynwyd y dylai'r Bwrdd 1. Cadarnhau cymeradwyo'r Strategaeth a'r Polisi Rheoli Risg diwygiedig gan y Pwyllgor Archwilio 2. Nodi y gallai fod oedi o ran dyddiad gweithredu 1 Hydref 2020 gan dimau gweithredol oherwydd yr effaith sy'n deillio o'r drefn arferol yn dilyn ymateb y Bwrdd Iechyd i drefniadau Pandemig COVID.	
20.83 Dogfennau a Gylchredwyd ymysg Aelodau 20.83.1 Nodwyd bod ystod o nodiadau briffio a diweddariadau mewn perthynas â Covid yn parhau i gael eu cylchredeg bob dydd, ynghyd â dogfennaeth arall fel y rhestrir.	

20.84 Dyddiad y Cyfarfod Nesaf	
20.84.1 Byddai'r Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol o'r Bwrdd Iechyd yn cael ei gynnal am 9.30am ar 24 Medi 2020 gyda chyfarfod o'r Bwrdd Iechyd i ddilyn am 10.30am	
20.85 Heb y Wasg a'r Cyhoedd	
20.85.1 Penderfynwyd bod cynrychiolwyr o'r wasg ac aelodau eraill o'r cyhoedd i gael eu heithrio o weddill y cyfarfod hwn yng ngoleuni natur gyfrinachol y materion sydd i'w trafod, y byddai cyhoeddusrwydd arnynt yn niweidiol i fuddiant y cyhoedd yn unol ag Adran 1 (2) Y Ddeddf Cyrff Cyhoeddus (Derbyn i Gyfarfodydd) 1960.'	

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC)

Cofnodion Drafft cyfarfod y Bwrdd Iechyd a gynhaliwyd yn gyhoeddus ar 23.1.20 yn Neuadd Reichel, Bangor

Yn bresennol:

Mr M Polin	Cadeirydd
Yr Athro N Callow	Aelod Annibynnol - Prifysgol
Cyng C Carlisle	Aelod Annibynnol
Mrs M Edwards	Aelod Cyswllt - Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol
Mr G Evans	Cadeirydd, y Fforwm Gweithwyr Proffesiynol Gofal Iechyd
Dr D Fearnley	Cyfarwyddwr Gweithredol Meddygol
Mrs S Green	Cyfarwyddwr Gweithredol Gweithlu a Datblygiad Sefydliadol
Mrs G Harris	Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio a Bydwreigiaeth / Dirprwy Brif Weithredwr
Mrs S Hill	Cyfarwyddwr Gweithredol Dros Dro Cyllid
Mrs J Hughes	Aelod Annibynnol
Cyngh M Hughes	Aelod Annibynnol
Mr E Jones	Aelod Annibynnol
Mrs L Meadows	Aelod Annibynnol
Miss T Owen	Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus
Mrs L Reid	Is-gadeirydd
Mrs L Jones	Ysgrifennydd Dros Dro y Bwrdd
Mrs H Wilkinson	Aelod Annibynnol
Mr M Wilkinson	Cyfarwyddwr Gweithredol Cynllunio a Pherfformiad
Mr Ff Williams	Cadeirydd y Grŵp Cyfeirio Rhanddeiliaid

Yn bresennol:

Ms D Carter,	Cyfarwyddwr Cyswllt Sicrwydd Ansawdd / Cyfarwyddwr Dros Dro Gweithrediadau
Mrs K Dunn	Pennaeth Materion Corfforaethol (ar gyfer cofnodion)
Mrs K Thomas	Pennaeth Codi Arian

Cyfieithydd, Aelodau'r Cyhoedd, Arsylwyr

Eitem ar yr Agenda a Drafodwyd	Gweithredu gan
20/1 Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon 20/1.1 Dymuna Cadeirydd y Pwyllgor Cronfeydd Elusennol gofnodi ei diolch i dimau cyllid a chodi arian am eu gwaith yn datblygu'r cyfrifon a'r adroddiad blynyddol. Teimla bod fformat ac ansawdd yr adroddiad blynyddol wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf. 20/1.2 Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Gweithredol Dros Dro Cyllid bod cyfrifon blynyddol Cronfeydd Elusennol wedi cael eu craffu gan Bwyllgor Cronfeydd Elusennol yn unol â'r amserlen gofynnol. Fe amlygodd mai £2m oedd yr incwm ar	

gyfer 2019-20 gyda gwariant o £2.2m. Cafwyd enillion o fuddsoddiadau o £0.4m, gan roi cynnydd net o £0.2m mewn cronfeydd a oedd yn unol yn fras â blynyddoedd blaenorol. Awgrymodd y Pennaeth Codi Arian y bydd unrhyw gwestiynau penodol ar y cyfrifon yn cael eu derbyn drwy e-bost. 20/1.3 Penderfynwyd y byddai'r Bwrdd, fel Ymddiriedolwyr Corfforaethol yn derbyn Adroddiad Blynyddol Cronfeydd Elusennol a Datganiadau Ariannol ar gyfer 2018/19.	
20/2 Diweddariad Rheoleiddio a Chanllaw Elusen 20/2.1 Nododd y Pennaeth Codi Arian bod manylion am ddiweddariadau rheoleiddio ar gyfer canllaw elusen wedi ei ddarparu yn y papur. Nid oedd unrhyw gwestiynau ar y papur hwn 20/2.2 Penderfynwyd y byddai'r Bwrdd yn nodi'r adroddiad.	
20/3 Rownd flynyddol o weithgaredd cefnogwyr 'Awyr Las' a Thrydydd Sector BIPBC. 20/3.1 Rhoddodd y Pennaeth Codi Arian gyflwyniad a oedd yn cynnwys: • Grantiau Awyr Las - gan gynnwys y rhai dros £5 mil, grantiau'r calonnau a'r meddwl, grantiau MI FEDRAF, grantiau profiad staff a grantiau penodol eraill. • Roedd blaenoriaethau'n cynnwys ceisiadau am grantiau bach, gofal canser, pobl hŷn, pobl iau ac MI FEDRAF. • Digwyddiadau a gweithgareddau allweddol gan gynnwys Te Mawr y GIG, loteri staff ac adroddiad effaith 10 mlynedd. • Cefnogaeth ar gyfer grwpiau'r trydydd sector ar draws Gogledd Cymru e.e grwpiau Cynghrair Cyfeillion. • Prif amcan ar gyfer 2020 i wella proffil mewnol ac allanol Awyr Las. 20/3.2 Gwahoddodd Cadeirydd y Pwyllgor Cronfeydd Elusennol unrhyw aelod o'r Bwrdd i fod yn bresennol yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Cronfeydd Elusennol i ddatblygu eu dealltwriaeth am faterion elusennol. Cytunwyd ar yr egwyddor. Yn ogystal, awgrymwyd y dylid rhannu digwyddiadau o bwys i Gynghreiriau Cyfeillion ac elusennau eraill sy'n gweithio gyda BIPBC gydag aelodau'r bwrdd i annog presenoldeb. Byddai hyn yn cael ei weinyddu ar y cyd gyda swyddfa'r Cadeirydd a'r Is-Gadeirydd. 20/3.3 Cyfeiriodd y Cadeirydd at y gostyngiad mewn incwm ac a ddylai hyn beri pryder i'r Bwrdd fel Ymddiriedolwyr. Cadarnhaodd y Pennaeth Codi Arian fod y mater yn cael sylw drwy'r Pwyllgor Cronfeydd Elusennol a bod tuedd genedlaethol o ran gostyngiad mewn rhoi cymynrodd. Nodwyd bod Awyr Las wedi datblygu strategaeth cymynrodd a'i bod yn cryfhau gwybodaeth marchnata. Yn ogystal, roedd y tîm codi arian yn gweithio gyda thimau rheoli'r ysbyty i gefnogi gwell gwelededd o amgylch Awyr Las.	KT KT KT

20/3.4 Adroddodd y Pennaeth Codi Arian y byddai diweddariad misol yn cael ei ddosbarthu i Aelodau'r Bwrdd. Yn ogystal, gofynnodd y Cadeirydd i ddiweddariad canol blwyddyn gael ei ddarparu mewn cyfarfod y Bwrdd ar y 4 maes blaenoriaeth ar gyfer Awyr Las.	
20/4 Edrych ymlaen a Chwestiynau Cadarnhaodd y Pennaeth Codi Arain y byddai Tîm Cefnogi Awyr Las yn parhau i adeiladau ar yr hyn sydd wedi'i gyflawni yn ystod y flwyddyn i helpu i godi ymwybyddiaeth am yr elusen yn allanol yn ogystal ag yn fewnol.	

Defnyddiwch eich
CYMRAEG yn y gwaith

Use your
WELSH at work

Adroddiad Monitro Blynyddol

Gwasanaethau Cymraeg

2019
-
2020

NHS
WALES
GIG
CYMRU

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Cynnwys	Tudalen
Crynodeb Gweithredol	1
Cefndir a'r sefyllfa bresennol	2
Hunanreoleiddio a Llywodraethu	3
Safonau'r Gymraeg	6
<i>Mwy na Geiriau</i>	8
Datblygiadau Hyfforddiant y Gymraeg	10
Dysgwr Cymraeg y Flwyddyn	14
Gwasanaethau Gofal Cychwynnol	15
Y Gwasanaeth Cyfieithu	17
Datblygiadau'r Gwasanaeth a Phrif Gyflawniadau	19
- Prosiect Iechyd Meddwl	25
- Cymraeg i Blant	26
- Gweithio gydag Ysgolion a Cholegau	27
Data Dangosyddion Perfformiad	29
• Cynllunio'r Gweithlu	29
• Hyfforddiant i Wella Sgiliau Iaith Gymraeg	35
• Recriwtio	36
• Cwynion	37
Casgliad a Blaen Weledigaeth ar gyfer 2020 - 2021	37

Crynodeb Gweithredol

Hwn yw'r adroddiad cyntaf i fynd i'r afael â dyletswydd statudol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (y Bwrdd Iechyd) i roi cyfrif blynyddol i Gomisiynydd y Gymraeg ar gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers y dyddiad rhoi ar waith ar 30 Mai 2019. Mae'r Bwrdd Iechyd wedi gwneud cynnydd o ran paratoi'r sefydliad ar gyfer y dyddiad gweithredu i sicrhau cydymffurfiaeth lawn â'r Safonau o dan Fesur y Gymraeg 2011.

Mae'r adroddiad yn adlewyrchu'r gofynion a'r cynnwys fel y nodir yn Safon 120 Safonau'r Gymraeg:

- Cwynion
- Cynllunio'r Gweithlu
- Recriwtio
- Sgiliau Iaith
- Hyfforddiant i wella sgiliau iaith yn y Gymraeg

Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi trosolwg o gynnydd cyffredinol, gan gynnwys cyflawniadau allweddol ac arfer da, ynghyd â meysydd i'w datblygu.

Mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu gwaith a wnaed i ddatblygu'r *Strategaeth Sgiliau Dwyieithog*, rhoi *Mwy na Geiriau* ac egwyddor y 'Cynnig Rhagweithiol' ar waith, sy'n golygu darparu gwasanaeth trwy gyfrwng y Gymraeg heb fod angen i'r defnyddiwr gwasanaeth ofyn amdano. Mae Cynllun Strategol a Rhaglen Waith gysylltiedig ar waith i sicrhau bod y gofynion hyn yn cael eu cyflawni'n gynhwysfawr. Mae hunanlywodraethu a monitro hefyd yn agweddau allweddol ar y gwaith a wnaed eleni sydd wedi arwain at fesurau perfformiad ac atebolrwydd gwell.

Mae'r adroddiad hwn yn adeiladu ar adroddiadau blynyddol blaenorol y Bwrdd Iechyd, gan adlewyrchu gwelliannau a chynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn adrodd hon.

Ar hyn o bryd, mae'n rhaid i ni gyfeirio hefyd at yr adeg hynod heriol a digynsail y mae'r Bwrdd Iechyd yn ei hwynebu o ystyried lledaeniad pandemig byd-eang y Coronafeirws (COVID-19). O fis Mawrth 2020 ymlaen, roedd Tîm y Gymraeg wedi addasu i weithio o'r cartref gan barhau i roi gwasanaeth cymorth llawn i staff, er nad yw wedi bod yn bosibl bod yn rhagweithiol o ran datblygu prosiectau pellach ar hyn o bryd. Cafodd yr holl gyfarfodydd eu canslo, a chan fod y sefyllfa'n newid o ddydd i ddydd, cafodd ychydig o aelodau staff eu hadleoli am ddeuddydd neu dridiau bob wythnos er mwyn rhoi cymorth mewn sectorau eraill. Fodd bynnag, achubwyd ar bob cyfle i bwysleisio pwysigrwydd parhau i ddarparu gwasanaethau dwyieithog, a chafodd neges yn cyfleu hyn ei hanfon at uwch aelodau o staff. Gwnaeth y tîm cyfieithu barhau i ddarparu gwasanaeth llawn, ac roeddent yn dal i fod yn hynod brysur yn cyfieithu nodiadau briffio dyddiol, datganiadau i'r wasg, a llythyrau cleifion a thafleuni gwybodaeth wrth i'r Bwrdd Iechyd addasu i'r normalrwydd newydd. Cynigiodd tiwtor y Gymraeg wersi Cymraeg dros Skype ac e-bost i ddysgwyr y Bwrdd Iechyd a hefyd ar dudalennau Facebook a Twitter 'Dysgwyr Betsi'.

Cefndir a'r sefyllfa bresennol

Mae'r adroddiad hwn, nid yn unig yn adlewyrchu cynnydd y Bwrdd Iechyd yn erbyn y gofynion a nodir yn Safon 120, mae hefyd yn dangos sut rydym wedi cynllunio ein gwasanaethau i fynd i'r afael ag anghenion ein poblogaeth.

Deall anghenion ein poblogaeth

Mae deall anghenion y boblogaeth yn hanfodol i lywio ein gallu i gynllunio gwasanaethau yng ngogledd Cymru a'u darparu. Mae'r gyfran uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Ngwynedd, sef 65 y cant, er y gwyddom fod hyn yn llawer uwch mewn rhai ardaloedd yn y sir. Mewn ardaloedd eraill o Ogledd Cymru, mae 57 y cant o drigolion Ynys Môn yn siarad Cymraeg, 27 y cant yng Nghonwy a 25 y cant yn Sir Ddinbych. Mae cyfran y siaradwyr Cymraeg yn Sir y Fflint (13.2 y cant) a Wrecsam (12.9 y cant) yn is o'i gymharu, ond mae'r galw am wasanaethau Cymraeg yn amlwg, o gofio'r ardaloedd gweledig lle siaredir Cymraeg ac sy'n defnyddio gwasanaethau a ddarperir yn nwyrain Gogledd Cymru.

Mae *Asesiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru*¹ yn dangos bod ychydig dros hanner (53 y cant) o siaradwyr Cymraeg yng ngogledd Cymru yn rhugl yn yr iaith a bod 63 y cant yn ei siarad bob dydd. Yng Ngwynedd, mae 78 y cant o drigolion sy'n siarad Cymraeg yn rhugl yn yr iaith ac mae 85 y cant yn ei siarad bob dydd. Mae lefel y Gymraeg a siaredir, yn enwedig yng ngogledd orllewin y rhanbarth, yn dylanwadu ar nifer y bobl sy'n dewis defnyddio gwasanaethau yn Gymraeg. Yng Ngwynedd, mae 37 y cant o bobl yn ceisio defnyddio'r Gymraeg bob tro wrth gysylltu â gwasanaethau cyhoeddus. Mae'r wybodaeth hon wedi helpu'r Bwrdd Iechyd i nodi'r angen am wasanaethau Cymraeg ac felly mae wedi'n galluogi i gynllunio i fodloni'r galw hwn.

Gwasanaethau Cymraeg y Bwrdd Iechyd

Mae Tîm Cymraeg y Bwrdd Iechyd yn cynnwys pedwar gwasanaeth sy'n cynorthwyo'r sefydliad i fodloni gofynion deddfwriaethol ac i fynd i'r afael ag anghenion ein cleifion.

1. Cydymffurfio â Deddfwriaeth

Sicrhau ein bod yn cefnogi'r sefydliad i fodloni ei rwymedigaethau yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, wedi'i hwyluso gan ein Swyddog Cydymffurfio Safonau'r Gymraeg.

2. Hybu ac Ymgysylltu

Yn unol ag elfennau gweithredol cyflwyno Fframwaith Strategol *Mwy na geiriau*, mae ein Swyddogion Cymraeg yn mynd ati'n rhagweithol i gynnig gwasanaethau ac i ddechrau prosiectau a chynlluniau a fydd yn cynnig gwasanaeth effeithiol i gwsmeriaid.

3. Darpariaeth Hyfforddiant

Mae ein Tiwtor y Gymraeg a'n Swyddog Cefnogi yn sicrhau datblygiad sefydliadol yn unol â'n Strategaeth Sgiliau Dwyieithog ac agenda ehangach y

¹ <https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Strategaethau-a-pholisiau/Gwasanaethau-Cymdeithasol-a-lechyd/Asesiad-Poblogaeth-Gogledd-Cymru/NW-Population-Assessment-1-April-2017cym.pdf>

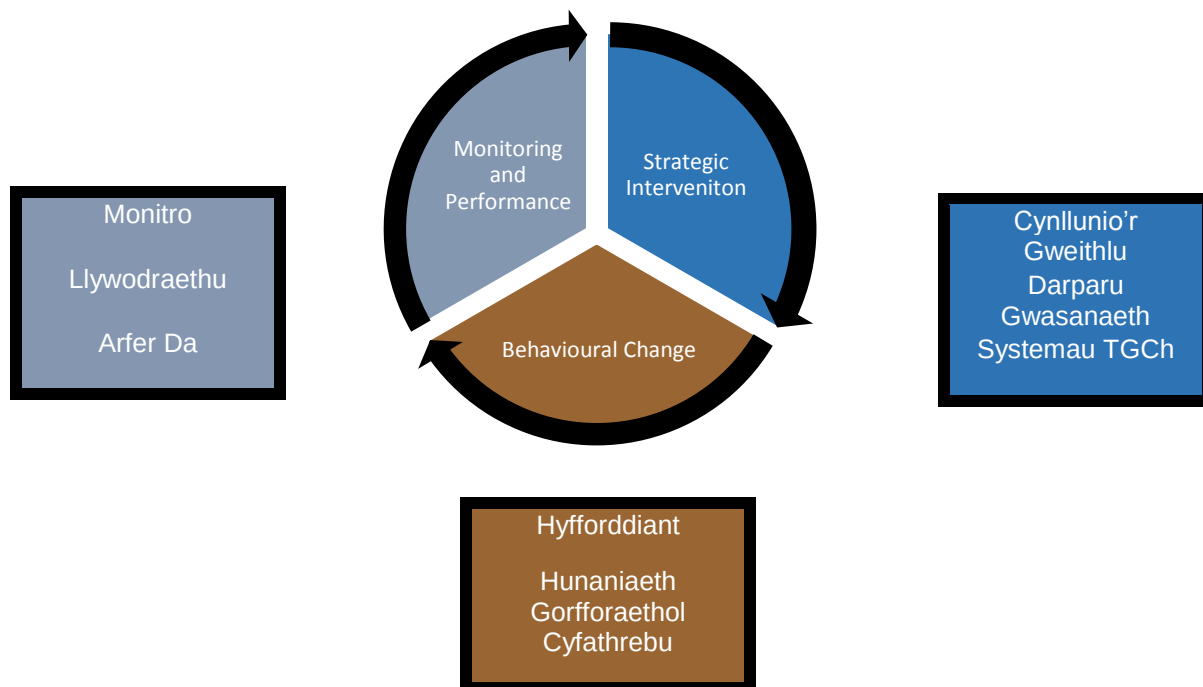
Gymraeg.

4. Gwasanaethau Cyfieithu

Mae ein huwch gyfieithydd a phum cyfieithydd arall yn sicrhau bod y sefydliad yn gallu cynnig gwybodaeth i gleifion yn eu dewis iaith, ac maent hefyd yn cynnig cyfieithu ar y pryd er mwyn hwyluso dewis iaith mewn lleoliadau clinigol a chorfforaethol.

Hunanreoleiddio a Llywodraethu

Mae datblygu strategaeth glir yn ein galluogi i gyflawni ein hamcanion ac mae ein Cynllun Strategol ar gyfer y Gymraeg, wedi'n galluogi i ganolbwyntio trwy ein dimensiynau Newid Ymddygiad, Ymyrraeth Strategol a Llywodraethu a Pherfformiad.

Mae ein rhaglen waith dros y flwyddyn ddiwethaf wedi'i hadeiladu ar y dimensiynau allweddol hyn ac rydym wedi gweld bod ein gwasanaethau'n mynd o nerth i nerth.

Atebolrwydd Cyffredinol y Bwrdd

Mae Fforwm Strategol y Gymraeg, sy'n cael ei gadeirio gan Gyfarwyddwr Gweithredol Iechyd y Cyhoedd, yn sefydlu ein trefniadau llywodraethu mewnol. Mae'r Cylch Gorchwyl yn llywio ein hymagwedd strategol, ac mae aelodaeth yn cynnwys uwch arweinwyr ac arweinwyr gweithredol sy'n gallu gyrru gofynion yn eu blaen. Mae'r Fforwm yn adrodd wrth Bwyllgor Strategaeth, Partneriaethau ac Iechyd y Boblogaeth yn y Bwrdd Iechyd, sy'n Bwyllgor i'r Bwrdd, a chaiff ei gadeirio gan yr Is-gadeirydd. Mae llwybr craffu clir ar waith ynghyd â threfniadau i ddwysáu unrhyw faterion o bwys.

Cofrestr Risg Gwasanaethau'r Gymraeg

Mae'n hanfodol bod y Bwrdd Iechyd yn cydnabod meysydd risg posibl mewn perthynas â'r Gymraeg a bod Cofrestr Risg bwrpasol ar waith. Mae'r risgiau posibl presennol yn cynnwys bodloni anghenion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, rhoi egwyddor y Cynnig Rhagweithiol ar waith yn unol â Fframwaith Strategol Llywodraeth Cymru, sef *Mwy na geiriau*, a chyflwyno'r *Strategaeth Sgiliau Dwyieithog*.

Mae'r holl risgiau wedi parhau i fod yr un peth yn ystod 2019-2020, ac mae'r gyfradd risg wedi'i graddio fel cymedrol neu ddibwys ar hyn o bryd. Mae rheolyddion wedi'u rhoi ar waith i leddfu unrhyw faterion cymhleth ac i bennu camau pellach sydd eu hangen er mwyn cyflawni sgôr risg darged. Efallai y bydd y pandemig presennol yn gwneud y risgiau'n fwy oherwydd anallu'r tîm i fod yn rhagweithiol yn ystod y cyfnod hwn. Caiff hyn ei ystyried wrth asesu'r risgiau.

Caiff Cofrestr Risg Gwasanaethau Cymraeg ei monitro bob chwarter, ac adroddir arni ddwywaith y flwyddyn i Fforwm Strategol y Gymraeg.

Ymgorffori'r Gymraeg i gynllunio a pherfformiad ehangach

Mae sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei chynnwys yng nghylluniau cyffredinol ehangach y sefydliad yn allweddol i gyflawni ein nodau a'n dimensiynau. Mae *Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015* yn ei gwneud yn ofynnol i ni feddwl yn fanylach am y tymor hir, gyda phwyslais ar Gymru sydd â diwylliant llewyrchus ac mae iaith Gymraeg ffyniannus yn un o'i saith nod o ran llesiant. Mae hyn yn ein hysgogi i weithio'n well gyda phobl, cymunedau a sefydliadau eraill, yn ogystal â'n cymell i fabwysiadu ymagwedd fwy cydgysylltiedig. Fel y cyfryw, mae gofynion iaith Gymraeg wedi'u prif ffrydio yn ein strategaeth ar gyfer y dyfodol, *Byw'n Iach*, *Aros yn Iach*, ac mae nodau byrdymor ac ymrwymiad wedi'u sefydlu yn ein Cynllun Tair Blynedd. Mae hyn wedi'n galluogi i uno ein gofynion o ran cyflwyno Safonau'r Iaith Gymraeg a *Mwy na geiriau*, yn ogystal â meddu ar ffocws clir ar ddatblygu ein *Strategaeth Sgiliau Dwyieithog*, gan arwain y ffordd o ran cynnig Gwasanaeth Cyfieithu cynhwysfawr a hwyluso datblygiadau Gofal Cychwynnol fel rhan o gynllunio clystyrau. Mae Tîm y Gymraeg yn rhoi diweddariadau ddwywaith y flwyddyn i'r Gyfarwyddiaeth Gynllunio ar ei chynllun gwasanaeth gweithredol, gan roi sicrwydd a chyfradd RAG o ran ein cydymffurfiaeth a'n terfynau amser.

Mae gofynion iaith Gymraeg wedi'u hymgorffori yn Adroddiad Integredig Ansawdd a Pherfformiad a gyflwynwyd i'r Bwrdd, yn adrodd ar gyflawnrwydd data sgiliau Cymraeg ar Gofrestr Staff Electronig. Mae unrhyw dordyletswydd neu fethiant i gyflawni targedau'n gofyn am gwblhau adroddiad eithriadau, yn manylu ar gamau cadarn i sicrhau cydymffurfiaeth ar gyfer y chwarter nesaf.

Mae blaenoriaethau allweddol o ran y Gymraeg wedi'u hymgorffori hefyd yn Fframwaith Cyflenwi GIG Cymru a chaiff adroddiadau eu cyflwyno ddwywaith y flwyddyn trwy'n Gyfarwyddiaeth Perfformiad i'w cyflwyno gerbron Llywodraeth Cymru. Mae hyn wedi sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei phrif ffrydio i brosesau mewnol a monitro, gan sicrhau llwyfan sefydliad cyfan o ran perchnogaeth a chyflenwi.

Sicrwydd Perfformiad Mewnol

Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog (Siopwr Cudd)

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi parhau i weithredu Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog mewnol yn ystod 2019-20.

Trwy gyfuniad o ymweliadau safle ac arolygon siopwr cudd, mae'r cynllun parhaus hwn – a gyflwynwyd yn wreiddiol ym mis Mawrth 2018 – yn parhau i graffu faint o wasanaethau Cymraeg sydd ar gael a'u hansawdd mewn gwahanol leoliadau BIPBC yn chwarterol.

Mae nifer o ysbytai cymunedol, meddygfeydd a reolir ac adrannau ysbyty llym yn cael eu cynnwys ym mhob rownd o arolygon, sy'n canolbwyntio ar arwyddion (parhaol a dros dro) a darpariaeth gwasanaethau derbynfa a gwasanaethau ffôn.

Ar ôl i'r archwiliadau hyn gael eu cwblhau, mae'r rheolwyr safle/Meddygfa/gwasanaeth perthnasol yn cael adroddiadau pwrpasol (sy'n cynnwys dadansoddiad o'r darganfyddiadau perthnasol ac awgrymiadau ar gyfer camau posibl/gofynnol) ac ar ôl hynny fe'u gwahoddir i weithio ochr yn ochr ag aelodau Tîm y Gymraeg BIPBC i sicrhau bod unrhyw newidiadau a / neu welliannau gofynnol yn cael eu rhoi ar waith cyn gynted â phosibl.

Wrth i reolwyr barhau i fod yn barod ac yn ymrwymedig i sicrhau gwelliannau, mae gweithrediad parhaus y Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog wedi parhau i sicrhau y gellir dynodi a chywiro gwahanol ddiffygion yn gyflym mewn safleoedd ar draws Gogledd Cymru ac mae hyn yn naturiol wedi cyfrannu at ddatblygiad a gwelliant cyffredinol Darpariaeth Cymraeg y Bwrdd Iechyd yn ystod 2019-20.

Hefyd, gan fod rhai safleoedd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog am yr ail waith, yn ddiweddar daeth yn bosibl mesur a yw cynnydd yn cael ei wneud mewn ysbytai cymuned a meddygfeydd a reolir penodol.

Yn wir, trwy gymharu data sydd newydd ei gasglu â chanlyniadau sylfaenol cychwynnol (o arolygon a gynhaliwyd yn ystod haf a hydref 2018), mae wedi dod yn fwyfwy amlwg bod faint o wasanaethau Cymraeg sydd ar gael ac ansawdd cyffredinol darpariaeth gwasanaeth Cymraeg wedi gwella mewn gwahanol leoliadau yn ystod y deunaw mis diwethaf

Mae hyn yn arbennig o wir am safleoedd yn Ardal y Dwyrain y Bwrdd Iechyd, ble mae camau penodol wedi'u cymryd yn ddiweddar i sicrhau cynnydd, ar ôl i rowndiau blaenorol arolygon Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog ddatgelu fod safon gwasanaethau Cymraeg mewn un Feddygfa a reolir yn y rhanbarth yn anfoddhaol.

Ychydig dros flwyddyn yn ddiweddarach, mae ansawdd darpariaeth ddwyieithog yn y feddygfa benodol honno wedi gwella'n sylweddol, ac mae datblygiadau cadarnhaol tebyg wedi'u cofnodi mewn nifer o safleoedd eraill yn Ardal y Dwyrain.

Ynghyd â thystiolaeth o gynnydd, mae'r Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog hefyd yn rhoi sicrwydd, gan fod canfyddiadau diweddar wedi cadarnhau bod safonau

uchel a gofnodwyd yn flaenorol yn cael eu cynnal mewn sawl lleoliad yn Ardal y Gorllewin y Bwrdd Iechyd.

Y tu hwnt i hyn, mae'r arolygon 'siopwr cudd' parhaus hefyd wedi parhau i ddatgelu nifer o enghreifftiau o arfer da sy'n bodoli o ran y Gymraeg: mae'r rhain i gyd yn cael eu cofnodi a'u rhannu wedyn â safleoedd / meddygfeydd / adrannau eraill, fel y bo'n briodol.

Er mwyn sicrhau atebolrwydd cynyddol, mae canfyddiadau cyffredinol yn parhau i gael eu rhannu â Thimau Ardal / Timau Rheoli'r Ysbyty ac aelodau Fforwm Strategol y Gymraeg yn chwarterol.

Trwy wneud hyn, mae tueddiadau ehangach yn parhau i gael eu dynodi (a'u hymdrin â nhw), ochr yn ochr â materion mwy lleol.

Safonau'r Gymraeg

Mae Safonau'r Gymraeg nawr wedi bod yn weithredol ers y dyddiad gosod ar y 30^{ain} o Fai 2019. Soniwyd yn adroddiad y llynedd am ymgyrch fewnol a oedd ar fin cael ei lansio i godi ymwybyddiaeth o'r gofynion deddfwriaethol newydd gyda'r is-bennawd 'Wyt ti'n barod?'. Anfonwyd cyfres o negeseuon ebost i'r holl staff dros sawl wythnos cyn y 30^{ain} o Fai i ymgysylltu â staff a chodi ymwybyddiaeth o ofynion y Safonau. Crewyd llofnod e-bost hefyd a'i ychwanegu at lofnod e-bost aelodau o Dîm y Gymraeg yn ogystal ag aelodau o Fforwm Strategol y Gymraeg, ac aelodau o'r Grŵp Rheoli Prosiect Safonau'r Gymraeg i sicrhau cylchrediad eang.

Arweiniodd hyn at nifer o ymholiadau gan staff yn ogystal â cheisiadau i'r swyddog cydymffurfio i fynychu cyfarfodydd i drafod y gofynion, a roddodd hefyd gyfle i gael trafodaethau ar faterion penodol gyda gwasanaethau. Mae enghreifftiau o gyfarfodydd a gynhaliwyd yn cynnwys cyfarfod gydag arweinwyr timau Therapi Iaith a Lleferydd Wrecsam a Sir y Fflint, a thîm Iechyd Meddwl Cymunedol yng Nghonwy, Cyfarfod Grŵp Gweithredol Mân Anafiadau, Ysbyty Alltwen. Mae llyfryn hefyd wedi cael ei gynhyrchu i ddarparu gwybodaeth ar Safonau'r Gymraeg, a'r Gwasanaethau Cymraeg yn gyffredinol. Mae hefyd yn cynnwys gwybodaeth ar 'Mwy na Geiriau', y gwasanaeth

cyfieithu, dysgu Cymraeg, adnoddau sydd ar gael, recriwtio yn ogystal â rhestr wirio ar gyfer adrannau.

Un o brif ffocws ar gyfer y Grŵp Rheoli Prosiect Safonau'r Gymraeg oedd cynnal archwiliad i gael gwaelodlin ar gyfer cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg o fewn eu gwasanaethau. Anfonwyd holiadur cynhwysfawr at Gyfarwyddwyr Ysbyty ac aelodau o'r Grŵp Rheoli Prosiect Safonau'r Gymraeg. Dychwelwyd nifer o holiaduron, gan arddangos cynnydd da ar draws y Bwrdd Iechyd yn nhermau ymwybyddiaeth o'r angen i ddarparu gwasanaethau yn ddwyieithog. Mae'r gwaith o ddadansoddi'r holiaduron yn parhau, gyda gwasanaethau yn darparu diweddariadau rheolaidd ar gynnydd ar gyfer Fforwm Strategol y Gymraeg. Mae enghreifftiau o fannau lle mae cynnydd wedi cael ei wneud yn cynnwys gwasanaethau gweinyddol. Mae pob swydd rheng flaen yn cael eu hysbysebu gyda'r Gymraeg fel sgil hanfodol. Mae arwyddion wedi cael eu darparu ar gyfer pob derbynfa i arddangos argaeledd gwasanaeth Cymraeg. Mae'r cwrs ar lein 10 awr hefyd wedi cael ei hyrwyddo'n eang gyda staff gweinyddol rheng flaen. Hefyd, mae system switsfwrdd newydd yn cael ei ddatblygu i sicrhau y gall siaradwyr Cymraeg, trwy neges awtomataidd, ddewis i gael eu rhoi drwodd i deleffonydd sy'n siarad Cymraeg i ddelio gyda'u hymholiad. Mae hyn wedi golygu buddsoddiad sylweddol gan y Bwrdd Iechyd i wella mynediad at wasanaethau Cymraeg ar gyfer y cyhoedd. Bydd y system newydd yn weithredol o fis Medi/Hydref. Bydd tîm y Gymraeg yn darparu cefnogaeth i staff i sicrhau cydymffurfiaeth lawn gyda Safonau'r Gymraeg o'r dechrau.

Ffocws arall ar gyfer y Grŵp Rheoli Prosiect yw datblygiad asesiad yn unol â Safon 63 ar gyfer asesu'r angen i gynnig cyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg. Enghraifft o arfer dda, a'r Bwrdd Iechyd yn addasu i'r normal newydd yn ystod Covid-19, yw datblygiad sesiwn cyn-geni rhithiol dwyieithog. Mae'r adnodd ar lein yn gwbl ddwyieithog ac mae'r gwasanaeth yn gallu darparu sesiynau a chynghor i rieni yn Gymraeg a Saesneg.

Mae polisi ar ddefnyddio'r Gymraeg gyda chleifion mewnol yn aros i gael ei gymeradwyo ac mae'n canolbwyntio ar ledaenu'r Cynllun Dewis iaith gan ddefnyddio'r logo oren 'Iaith Gwaith' ar ffurf magned i adnabod dewis iaith cleifion. Mae'r cynllun hwn a ddechreuwyd fel peilot ar wardiau penodol yn Ysbyty Gwynedd, yn gynnar yn 2017, wedi cael ei ymestyn yn raddol i wardiau ac ysbytai eraill ar draws gogledd Cymru. Wedi'i gynnwys hefyd yn y polisi mae'r gwaith i brif ffyrddio'r Gymraeg i'r Cynllun Archredu Wardiau lle mae staff yn derbyn set o safonau i fframio'r agenda ansawdd, diogelwch a gofal cleifion. Mae'r adnoddau ar gyfer y cynllun yn cynnwys byrddau creoesawu dwyieithog, byrddau diogelwch cleifion, byrddau profiadau cleifion a symbolau magnetig.

Mae sawl is-grŵp o'r Grŵp Rheoli Prosiect wedi parhau i gyfarfod er mwyn mynd i'r afael â materion mwy lleol a bydd gwybodaeth neu arfer dda yn cael ei fwydo yn ôl i'r Grŵp Rheoli Prosiect. Un enghraifft yw'r grŵp a sefydlwyd o fewn Ysbyty Glan Clwyd, yn cynnwys Rheolwyr Gweinyddol ar draws bob gwasanaeth. Mae'r aelodau wedi darparu cyfarwyddyd i staff gweinyddol ar ddelio gyda galwadau ffôn, gwasanaethau derbynfa, arwyddion a hyrwyddo gwersi Cymraeg, yn arbennig y cwrs 10 awr ar lein a ddarperir gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg.

Fframwaith Strategol *Mwy na Geiriau*

Gan fod mis Mawrth 2019 yn nodi diwedd cyfnod tair blynedd a oedd yn cael ei gwmpasu gan fframwaith strategol Llywodraeth Cymru, *Mwy na Geiriau*, datblygwyd Cynllun Gweithredu pellach i ddarparu strwythur clir ar gyfer cynnydd parhaus o ran hybu'r Gymraeg a darpariaeth gwasanaethau Cymraeg ym maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol yn ystod 2019-20.

Mae BIPBC yn parhau i arwain y ffordd yn y maes hwn ac mae cynnal cydymffurfiad eang â'r nodau a'r egwyddorion a eiriolwyd gan *Mwy na Geiriau* yn parhau'n bwysig, yn y cyd-destun hwn.

Gwelir hyn yn amlwg trwy barhau i weithredu Cynllun Dewis Iaith (magnet oren) llwyddiannus y Bwrdd Iechyd, sy'n sicrhau bod y 'Cynnig Rhagweithiol' (h.y. y gellir darparu gwasanaeth Cymraeg heb i rywun orfod gofyn amdano) yn parhau i fod wrth wraidd darpariaeth gwasanaethau ar wardiau ysbytai ar draws Gogledd Cymru.

Yn wir, yn ystod y deuddeg mis diwethaf, mae'r Cynllun Dewis Iaith wedi'i ymestyn ymhellach i gynnwys wardiau yn Ysbyty Glan Clwyd ac Ysbyty Maelor Wrecsam, ac mae'r magnetau hefyd bellach yn cael eu defnyddio i adnabod cleifion sy'n siarad Cymraeg yn bron pob ysbyty cymunedol yn ardal BIPBC.

Mae safle'r Bwrdd Iechyd ar flaen y gad o ran darparu gwasanaeth gofal iechyd Cymraeg yn cael ei adlewyrchu ymhellach gan y ffaith bod rhai o dargedau diweddaraf *Mwy na geiriau* eisoes wedi'u rhoi ar waith o fewn BIPBC ers peth amser, cyn iddynt ymddangos gyntaf yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer 2019-20.

Mae hyn yn wir ar gyfer gweithred 4.1, er enghraifft, sy'n gofyn i "gefnogaeth gael ei rhoi i staff ddarparu gwasanaethau'n Gymraeg, drwy ganolbwyntio yn benodol ar annog siaradwyr Cymraeg a'u grymuso i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg a'u datblygu": trwy ei hystod o gyrsiau strwythuredig, mae Tiwtor y Gymraeg BIPBC wedi bod yn darparu cefnogaeth o'r fath i weithwyr y Bwrdd Iechyd am dros dair blynedd.

4.1	Rhoi cefnogaeth i staff ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg, gan ganolbwyntio'n benodol ar annog siaradwyr Cymraeg a'u grymuso i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg a'u datblygu.

Hefyd, gall staff BIPBC fynychu sesiynau codi hyder, sydd wedi'u teilwra'n benodol i unigolion sydd ag ychydig o sgiliau Cymraeg eisoes, ond â diffyg hyder ynddynt eu hunain ar hyn o bryd i ddefnyddio'r iaith yn y gweithle.

Er bod rhai o'r targedau yn y Cynllun Gweithredu, *Mwy na Geiriau* 2019-20 o bosibl wedi'u dylanwadu gan fentrau a oedd eisoes ar waith yn BIPBC, mae'r ddogfen hefyd yn cynnwys nifer o amcanion eraill, y mae'r Bwrdd Iechyd wedi gorfod eu gweithredu o'r dechrau.

Rydym wedi gweithredu'n gyflym i gyfrannu tuag at weithrediad rhanbarthol gweithred 2.5 (isod), er enghraifft:

2.5	Datblygu peilot Cymraeg Byd Busnes ym maes gofal cychwynnol i gefnogi rhannu arfer gorau. Cynhyrchu pecyn ar gyfer gofal cychwynnol fel rhan o'r gwaith hwn
-----	---

Ar ôl darparu nifer o enghreifftiau o arfer da i'w cynnwys yn y pecyn cymorth arfaethedig i ddechrau, bu aelod o Dîm y Gymraeg BIPBC hefyd yn gweithio ochr yn ochr â Chymraeg Byd Busnes a Llywodraeth Cymru ar gynllun peilot i ddarparu cefnogaeth i saith meddygfa / meddygfa annibynnol / canolfannau meddygol yng nghlwestwr gofal cychwynnol De Sir y Fflint.

Ar yr un pryd, mae aelod arall o'r tîm wedi bod yn cyfrannu at gynllun tebyg, sy'n ceisio darparu cymorth ac anogaeth syml drwy'r Gymraeg i ddarparwyr gofal cychwynnol yn Ynys Môn: datblygwyd y prosiect lleol hwn drwy Fforwm Iaith Ynys Môn (Fforwm Cymraeg Ynys Môn) ac felly mae'n annibynnol o beilot gofal cychwynnol swyddogol Llywodraeth Cymru.

Mae llawer o waith BIPBC o ran *Mwy na geiriau* naill ai'n cael ei lywio, ei arwain neu ei gefnogi gan Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru, sy'n cyfarfod yn chwarterol i hwyluso gweithrediad rhanbarthol parhaus fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau Cymraeg ym maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol.

Y Bwrdd Iechyd oedd yn bennaf gyfrifol am sefydlu'r grŵp amlasiantaethol hwn, a gyfarfu gyntaf ym mis Mai 2016 ac a gafodd ei gydnabod wedi hynny am ei waith cadarnhaol a dylanwadol gyda gwobr yn y categori Arloesi yn Nigwyddiad Arddangos *Mwy na geiriau* 2017 Llywodraeth Cymru yng Nghaerdydd.

Mae'r Fforwm - sy'n cynnwys cynrychiolwyr o nifer o sefydliadau perthnasol (gan gynnwys pob un o'r chwe awdurdod lleol, Gofal Cymdeithasol Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaeth Ambiwlans Cymru ac Ysgol Gwyddorau Gofal Iechyd Prifysgol Bangor) - wedi parhau i ffynnu yn ystod y deuddeg mis diwethaf, o dan gadeiryddiaeth Morwena Edwards (sef Cyfarwyddwr Corfforaethol Gwasanaethau Cymdeithasol yng Nghyngor Gwynedd a hefyd Aelod Cyswllt o Fwrdd BIPBC).

Mae'n parhau i fod yn llwyfan ar gyfer rhannu gwybodaeth ac enghreifftiau o arfer da ac mae'n parhau i ddangos y manteision o ddilyn dull cydweithredol er mwyn sicrhau bod rhai o amcanion *Mwy na geiriau* yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus.

Yn wir, mewn ymateb i lwyddiant parhaus Fforwm y Gogledd, cafodd y camau canlynol eu cynnwys yng Nghynllun Gweithredu 2019-20:

6.2	Cefnogi datblygiad y fforymau rhanbarthol <i>Mwy na geiriau</i> ymhellach ar draws Cymru sy'n dwyn ynghyd cynrychiolwyr o nifer o sefydliadau iechyd a gofal er mwyn hyrwyddo gweithio ar y cyd, rhannu arfer gorau a chefnogi cynnydd ar lefel ranbarthol.

Gan fod rhai grwpiau *Mwy na geiriau* rhanbarthol eraill wedi'u sefydlu wedi hynny, mae aelodau Tîm y Gymraeg BIPBC wedi parhau i ddarparu cyngor a chymorth, yn ôl yr angen, er mwyn cyflymu eu datblygiad cychwynnol.

Datblygiadau Hyfforddiant y Gymraeg

Mae hyfforddiant y Gymraeg wedi bod â lle amlwg ac wedi cyflawni rôl allweddol o ran rhoi Safonau'r Gymraeg a'n Strategaeth Ddwylieithog ar waith. Rydym yn parhau i weithio'n strategol i flaenoriaethu darparu hyfforddiant y Gymraeg ar gyfer staff y rheng flaen, gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i'r meysydd canlynol:

- Staff mewn gwasanaethau clinigol y bydd cleifion / defnyddwyr gwasanaeth yn y categorïau canlynol yn eu defnyddio'n rheolaidd:
 - Plant a Phobl Ifanc
 - Pobl Hŷn
 - Pobl ag anableddau dysgu
 - Defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl
 - Gwasanaethau dementia
 - Gwasanaethau Strôc
 - Gwasanaethau Therapi Iaith a Lleferydd

Rhaglen Hyfforddiant Mewnol Cymraeg y Bwrdd Iechyd

Eleni, rydym wedi bod yn gweithio'n agos gyda'r gweithlu er mwyn canfod swyddi y mae gofyn iddynt fod yn rhai 'Cymraeg yn hanfodol' yn unol â safonau'r Gymraeg. Os yw staff nad ydynt yn hyderus nac yn rhugl mewn Cymraeg ar hyn o bryd yn cael eu penodi i'r swyddi hyn, rydym yn cydweithio â'u rheolwyr er mwyn datblygu rhaglen datblygu Cymraeg penodol iddynt fel rhan o'u hadolygiad PADR a'u datblygiad yn eu swyddi newydd.

Er mwyn rhoi Rhaglen Datblygu'r Gymraeg ar waith ar gyfer swyddi sy'n cael eu hysbysebu fel rhai 'Cymraeg yn Hanfodol', rydym wedi ail-lunio a dyfeisio ein Matrics Sgiliau'r Gymraeg er mwyn cynnig arweiniad cliriach ar yr hyn a ystyrir i fod yn rolau 'Cymraeg yn Hanfodol' gan fod rhai swyddi'n gofyn am ruglder o ran sgiliau ysgrifenedig ac ar lafar (Sgiliau'r Gymraeg Lefel 5), tra bydd swyddi eraill yn gofyn am

ruglder ar lafar wyneb-yn-wyneb yn unig (Sgiliau'r Gymraeg Lefel 3). Mae darparu dadansoddiad cliriach o sgiliau'r Gymraeg sydd eu hangen ar gyfer swyddi'n caniatáu mwy o eglurder i'r gweithlu yn ystod y broses recriwtio.

Rydym yn parhau i weithio'n strategol, gan gynnig cyrsiau mewnol sy'n cael eu datblygu'n benodol ar gyfer meysydd gwahanol yn y sector iechyd e.e. asesiadau meddygol, gofal yr henoed, cyrsiau derbynfa a blaen y tŷ, ateb a delio ag ymholiadau dros y ffôn.

Eleni, rydym hefyd wedi parhau i weithio ar y cyd â Chanolfan yr Ôl-raddedigion yn Ysbyty Gwynedd a gwnaethom ddatblygu cwrs blasu ar y Gymraeg penodol ar-lein er mwyn helpu i recriwtio meddygon F1 a chymrodorion clinigol. Pwrpas y cwrs yw dangos sut y gall BIPBC gynnig cymorth i staff sy'n awyddus i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg.

Tystysgrif Sgiliau Iaith Gymraeg - Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Y Bwrdd Iechyd yw'r sefydliad cyntaf a'r unig un yng Nghymru ar wahân i sefydliadau addysg uwch i beilotia'r fenter hon.

Mae'r *Dystysgrif Sgiliau Iaith* yn gymhwyster sydd wedi'i chydabod a'i hachredu gan y *Coleg Cymraeg Cenedlaethol* a Chydbwyllgor Addysg Cymru a ddatblygwyd i alluogi ymgeiswyr i ennill dystysgrif i ddangos tystiolaeth o'u sgiliau iaith Gymraeg a'u gallu i weithio trwy gyfrwng y Gymraeg. Ei nod hefyd yw hybu'r gallu i gyfathrebu'n hyderus ac yn broffesiynol yn Gymraeg, yn ysgrifenedig ac ar lafar er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth leol a defnyddwyr gwasanaeth.

Yn dilyn llwyddiant y cynllun yn 2018/19, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cael cynnig i barhau i gydweithio â'r *Coleg Cymraeg Cenedlaethol*, gan ymestyn y cytundeb ymhellach, eleni, gwnaeth tri aelod o staff gwblhau'r arholiad llafar ond oherwydd y pandemig Covid-19, mae'r arholiad ysgrifenedig wedi'i ohirio ac rydym yn aros am ddyddiad newydd ar gyfer yr arholiad ysgrifenedig.

Gweithio gyda rhaglen Cymraeg Gwaith, Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

Dechreuodd y rhaglen beilot yn 2017 gyda menter Cymraeg Gwaith yn cynnig cyrsiau preswyl yn Nant Gwrtheyrn a mynediad at gwrs cychwynnol blas ar-lein, cyn dechrau rhoi cynllun penodol ar waith ar gyfer BIPBC ym mis Ebrill 2018, a arweiniodd at benodi Swyddog Cefnogi pwrpasol i gefnogi aelodau o staff sy'n cofrestru am gyrsiau Cymraeg Gwaith ac yn eu cwblhau.

Swyddog Cefnogi Hyfforddiant y Gymraeg

Enghraifft o gyflawniadau a llwyddiannau o ran dysgu'r Gymraeg

Gyda thros 650 o staff yn manteisio ar hyfforddiant yn y Gymraeg dros y flwyddyn adrodd flaenorol, mae nifer o enghreifftiau o arfer ardderchog a llwyddiannau. Dyma rai enghreifftiau ysbrydoledig o unigolion a grwpiau sydd wedi bod yn dysgu Cymraeg dros y 12 mis diwethaf.

Mae'r Swyddog yn gaffaeliad mawr ac mae'n dod â'r buddion canlynol i BIPBC.

- Cyswllt ar gyfer cyrsiau Cymraeg yn y Gwaith (Cyrsiau Ar-lein, Cyrsiau Dwys a Chyrsiau Nant Gwrtheyrn)
- Cwrs ar-lein - Mae'r cwrs hwn wedi denu cannoedd o staff i roi cynnig ar ddysgu'r Gymraeg erbyn hyn, ac mae wedi arwain at eraill yn ymuno â dosbarthiadau. Gwneir hyn gan fod y swyddog yn hybu ac yn marchnata'r cyrsiau a thrwy gynnig sesiynau galw heibio un-wrth-un er mwyn rhoi hwb a help llaw i staff barhau â'r cwrs.
Bu cynnydd sylweddol yn y niferoedd e.e. ym mis Mai 2019, gwnaeth 189 gofrestru a gwnaeth 18 gwblhau'r cwrs lechyd, ond, erbyn mis Hydref 2019, gwnaeth 282 gofrestru a gwnaeth 35 gwblhau'r cwrs hwn.
- Nant Gwrtheyrn - mae **145** o staff wedi mynychu cyrsiau NG erbyn hyn. Mae pob un o'r cyrsiau wedi bod yn llawn. Bydd y swyddog yn ymuno â'r gwersi am ddiwrnod ac yn gweithredu fel cyswllt rhwng NG a'r Bwrdd lechyd. Ar ôl dilyn cwrs yn NG, bydd y Swyddog yn cynnig: cymorth un-wrth-un neu sesiynau galw heibio i'r sawl sydd wedi dilyn y cwrs yn flaenorol. Bydd clwb sgwrsio, y bydd ei aelodau craidd yn dilyn y Cwrs Canolraddol ym mis Hydref, yn dechrau ym mis Ionawr 2020.
- Cyrsiau Dwys - Mae'r Swyddog yn mynd i'r dosbarthiadau bob mis i weithredu fel cyswllt ar gyfer y sawl sy'n dilyn y cwrs, yn ogystal â chael y cyfle i drafod gyda'r tiwtoriaid. Bydd y Swyddog hefyd yn arwain y dosbarth am hanner awr er mwyn trosglwyddo'r hyn sydd wedi'i ddysgu eisoes ac yn ei gymhwyso i'r gweithle.
- Ffrindiaith - cynllun cyfaill ar gyfer siaradwyr rhugl a dysgwyr
- Sesiynau un-wrth-un - yn ôl yr angen e.e. trafod anghenion dysgu, dal i fyny, cyrraedd safon cyrsiau dwys a phreswyl.
- Dysgwr y Flwyddyn - trefnu digwyddiad arbennig sy'n cynnwys nifer o elfennau e.e. hyrwyddo a marchnata, trefnu dyddiadau a lleoliadau, trefnu ffurflenni a cheisiadau, trefnu a dod o hyd i wobrau ac ati.
- Clwb Clebran (sgwrs a phaned) - wedi'i sefydlu yn Y Rhyl i staff ar lefelau amrywiol i gael ei gynnal bob pythefnos
- Rhoi dosbarthiadau dechreuwyr / blasu / pontio a chyrsiau Cymraeg ar-lein.
- Cinio a Chlonc - unwaith y mis ym mwytaï'r prif ysbytai
- Stondinau hyrwyddo a marchnata ac ymwybyddiaeth o'r hyn sydd ar gael i staff ddysgu'r Gymraeg
- Creu taflenni / posteri / dogfennau gwybodaeth i staff
- Teithiau cerdded hyrwyddo a marchnata o amgylch wardiau cymunedol / adrannau / ysbytai

- Sefydli tudalen gaeedig i staff yn unig ar Facebook fel lle i drafod a lleisio barn, ac un arall i'r cyhoedd yn ehangach, i rannu gwybodaeth a newyddion da
- Ysgrifennu hysbysebion / erthyglau byr i'w cynnwys ym mwletin gwybodaeth wythnosol y Bwrdd Iechyd
- Llunio holiaduron amrywiol a'u dehongli
- Rheoli cronfa ddata wybodaeth dysgwyr BIPBC
- Pwynt cyswllt cyntaf i staff sy'n awyddus i ddysgu'r Gymraeg ac i gael gwybodaeth gynhwysfawr am argaeledd cyrsiau amrywiol a'r opsiynau sydd ar gael i staff yn briodol i'w lefel

Adborth gan staff sydd wedi mynd i Nant Gwrtheyrn a chyfleoedd amrywiol eraill i ddysgu Cymraeg trwy fenter Cymraeg Gwaith

"Rydw i'n teimlo'n fwy hyderus wrth ddefnyddio'r Gymraeg gyda chydweithwyr a gallaf ddeall llawer mwy, sy'n fy helpu yng nghlinigau'r Tîm Amlddisgyblaethol i allu dilyn yr hyn sy'n cael ei ddweud os yw'n well gan y claf siarad yn Gymraeg gydag aelodau eraill o'r Tîm Amlddisgyblaethol.

Rydw i'n meddwl bod cleifion yn gwerthfawrogi rhywun sy'n defnyddio ychydig o eiriau ac ymadroddion, hyd yn oed os na allaf gynnal fy ymgynghoriad yn Gymraeg"

"Rydw i wedi cael llawer o anogaeth gan fy nghydweithwyr i roi cynnig ar ddefnyddio fy Nghymraeg hyd yn oed os yw'n ychydig eiriau yn unig. Rydw i wedi gweld bod y cleifion yn gwerthfawrogi'r ffaith fy mod yn ceisio siarad Cymraeg, ac maent yn deall fy mod yn dysgu felly maent yn fy annog i. Mae wedi bod o gymorth er mwyn caniatáu i mi gyfathrebu â chleifion yn eu hiaith eu hunain, gyda grwpiau cleifion penodol. Mae'r cwrs dwys wedi bod o gymorth mawr o ran gwella fy hyder i ddefnyddio'r Gymraeg gan na fyddwn yn ei ddefnyddio o gwbl gynt" Adborth dysgwr ar gwrs dwys wythnosol, Cymraeg Gwaith

Adborth gan y sawl a aeth i Nant Gwrtheyrn

"Diolch yn fawr iawn am y cyfle i fynd, roedd yn wych a chefais amser ardderchog. Yn hamddenol iawn ond hefyd yn ddiddorol ac yn ddefnyddiol iawn, rydw i wedi dysgu llawer ac wedi gwella fy hyder yn fawr"

"Cwrs gwirioneddol wych yr ydw i wedi bod yn ei argymhell i gydweithwyr. Mwynheais gymysgedd o ddysgu yn y dosbarth a chael mynd allan i ddefnyddio'r Gymraeg o gwmpas Nefyn"

Crynodeb

Ers bod yn rhan o fenter Cymraeg Gwaith ym mis Ebrill 2018, mae 9.4 y cant o'r gweithlu wedi cofrestru, cwblhau a derbyn hyfforddiant y Gymraeg boed ar-lein, fel cwrs preswyl yn Nant Gwrtheyrn, neu gwrs dwys (tair awr yr wythnos am gyfnod o 87 awr neu fwy). BIPBC yw'r bwrdd iechyd cyntaf i fod yn rhan o'r cynllun gyda Cymraeg Gwaith yng Nghymru, ac yn dilyn llwyddiant y cynllun, rydym yn debygol o fod yn rhan o'r cynllun unwaith eto yn 2020-21.

Ers 2017, mae 1,223 o aelodau staff wedi derbyn hyfforddiant gan diwtor BIPBC mewn adrannau amrywiol e.e.

- Myfyrwyr Ôl-raddedig ac Israddedig
- Staff meddygol a gweinyddol y rheng flaen

- Gofal yr Henoed
- Staff plant a phaediateg
- Gwasanaethau Iechyd Meddwl i Oedolion
- Aelodau Bwrdd BIPBC gan gynnwys y Prif Weithredwr a'r Cadeirydd.

Dysgwr Cymraeg y Flwyddyn

Ar Fawrth 4ydd 2020, cynhaliwyd Seremoni Dysgwr y Flwyddyn Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr am y tro cyntaf. Dechreuwyd ar y daith yn yr yr hydref drwy ei lansio yn ystod Wythnos y Gymraeg, gyda'r nod o gydnabod cyfraniad eithriadol i ddysgu a defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle a brwdfrydedd i hyrwyddo diwylliant Cymreig. O'r pwynt hwn, ac o gynlluniau i gynnal cystadleuaeth a seremoni ar raddfa fechan, bu'r datblygiadau fel caseg eira. Derbyniwyd dros 40 enwebiad, am y wob, a cafodd y beirniaid annibynnol (Nia Parry S4C, Teresa Owen, Aelod Gweithredol o'r Bwrdd a Medwyn Hughes Aelod Annibynnol o'r Bwrdd) gryn waith i greu rhestr fer o 6. Yn dilyn hyn, derbynasom nawdd hael dros ben fel gwobrau, heb unrhyw gost i'r Bwrdd Iechyd, sef:

- Wythnos yn Nant Gwrtheyrn, gan Nant Gwrtheyrn
- Dau gwrs penwythnos, un gan Goleg Cambria a'r llall gan Brifysgol Bangor
- Tocynnau llyfrau, 5 x £20 gan Gyngor Llyfrau Cymru
- Tlws i'r enillydd, rhoddedig gan Lowri Gwyn, Lingo
- Lluniaeth, rhodd gan Asda.

Cyn y seremoni wobrwyo, gwnaed clipiau fideo o'r chwech a ddaeth i'r brig i'w dangos ar noson y seremoni a rhoddwyd sylw i'r chwech yn unigol hefyd ar Facebook. Mynychodd 90 o bobl y seremoni, a gynhaliwyd yng Nghanolfan Optig, Parc Busnes Llanelwy, gan gynnwys y Cadeirydd, Mark Polin, Teresa Owen, y Cyfarwyddwr

Gweithredol Iechyd Cyhoeddus a Medwyn Hughes, Cyfarwyddwr Annibynnol, a oedd hefyd yn beirniadu'r gystadleuaeth, yn ogystal ag aelodau o'r tîm Cymraeg, a nifer o'r dysgwyr a'u ffrindiau a'u teuluoedd.

Gwahoddwyd sefydliadau hefyd i fynychu gyda stondinau. Hefyd yn bresennol roedd Elin Fflur o'r rhaglen S4C 'Heno' a chyfwelodd â sawl un o'r cystadleuwyr a chafwyd cryn sylw i'r digwyddiad ar y rhaglen. Arweinwyd y noson gan y trydydd beirniad sef Nia Parry, cyflwynydd teledu a thiwtor Cymraeg, a chyhoeddwyd mai Blair Wallace oedd yr enillydd. Mae

Mark Polin, Cadeirydd, yn annerch y gynulleidfa a Teresa Owen, Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd Cyhoeddus.

Blair yn wreiddiol o'r Alban, ac yn gweithio fel Meddyg Ail Flwyddyn yn Ysbyty Gwynedd. Mae wedi bod yn dysgu Cymraeg ers dwy flynedd, gan ddechrau dysgu hyd yn oed cyn symud i Gymru. Michelle Matthews, sy'n gweithio fel Gweinyddydd yn yr Adran Radioleg yn Ysbyty Glan Clwyd ddaeth yn ail, gyda David Hostler sy'n gweithio fel therapydd iaith a lleferydd cymunedol ar draws ardaloedd y gorllewin a chanol gogledd Cymru yn dod yn drydydd. Trefnwyd i ganlyniad y gystadleuaeth gael ei gyhoeddi ar raglen Geraint Lloyd ar Radio Cymru, gyda Blair hefyd yn cael ei gyfnewid ar gyfer y rhaglen. Mae'r tri a ddaeth i'r brig wedi manteisio ar wersi dwys, ac mae'r chwech a ddaeth i'r brig wedi bod i Nant Gwrtheyrn fel rhan o'r Cynllun Cymraeg Gwaith.

Gobeithiwn bydd y gystadleuaeth hon yn gadael gwaddol o frwdfrydedd dros ddysgu Cymraeg o fewn y Bwrdd Iechyd ac efelychu esiamplau da y rhai a ddaeth i'r brig.

Blair Wallace yn derbyn ei dlws gan Lowri Gwyn, Lingo Cyf a Mared Grug o Nant Gwrtheyrn.

Nia Parry gydag Elin Fflur

Gwasanaethau Gofal Cychwynnol

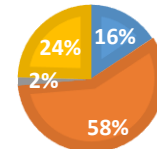
Ar 30 Mai 2019, daeth Rheoliadau newydd i rym gan Lywodraeth Cymru a oedd yn ei gwneud yn ofynnol i'r holl gontractwyr Gofal Cychwynnol gyflawni chwe dyletswydd newydd mewn perthynas â'r Gymraeg. Mae hyn wedi caniatáu i Dîm y Gymraeg barhau i fod yn rhagweithiol o ran helpu contractwyr i gyflawni'r dyletswyddau hyn, yn ogystal â datblygu ymhellach y darpariaethau Cymraeg a dwyieithog y gallant eu cynnig a'u darparu ar gyfer defnyddwyr gwasanaeth.

Er mwyn canfod gwaelodlin o ran yr hyn yr oedd contractwyr yn ei gynnig ar hyn o bryd, cafodd holiadur ei ddosbarthu yn ystod haf 2019 i holl gontractwyr gofal cychwynnol BIPBC yn gofyn iddynt roi manylion am eu darpariaeth bresennol o ran y Gymraeg a'u darpariaeth ddwyieithog.

Bu'r ymateb gan feddygon teulu yn dda iawn, daeth llai o ymatebion gan ddeintyddion ac optegwyr ac un ymateb gan un fferyllfa. Yn ddaearyddol, cafodd y rhan fwyaf o'r ymatebion eu derbyn gan ardal y gorllewin, gyda'r dwyrain yn dod yn ail ac roedd llai gan ardal y canol. Roedd yr ymatebion i'r cwestiynau'n gymysg iawn gyda rhai ohonynt yn darparu mwy o wasanaethau Cymraeg/dwyieithog nag eraill. Mae rhai o'r pethau cadarnhaol yn cynnwys y ffaith bod gan bron i dri chwarter o feddygon teulu beiriannau hunanwasanaeth a dim ond 3 y cant o feddygon teulu a oedd ag arwyddion uniaith Saesneg. Roedd gan hanner yr optegwyr a atebodd yr arolwg wefannau dwyieithog a dim ond un nododd fod ganddynt arwyddion uniaith Saesneg.

1. YDY'R SEFYDLIAD YN: IS THE ESTABLISHMENT:

- Deintyddfa / Dental practice
- Feddygfa / General Practitioners
- Fferyllfa / Pharmacy
- Optegwyr / Opticians

Arweiniodd yr ymatebion i'r holiadur at ddatblygu cynllun gweithredu i weithio gyda'r darparwyr, ac i ddatblygu ymhellach pa gymorth a chyngor sydd eu hangen arnynt a beth gall y Bwrdd Iechyd ei gynnig. Cafodd taflen wybodaeth ei rhannu'n ymwneud â pha wasanaethau y gellir eu cynnig ac ym mha ffyrdd y gall Tîm y Gymraeg helpu e.e. mynediad i rywfaifaint o waith cyfieithu, sesiwn ymwybyddiaeth o'r Gymraeg i staff, adnoddau fel cortynau gwddf a bathodynau (i ddynodi siaradwr Cymraeg). Arweiniodd hyn at gyflwyno rhai sesiynau ymwybyddiaeth o'r Gymraeg i staff practisau meddygon teulu, gan ddosbarthu nifer o eitemau fel bathodynau a chortynau gwddf a chardiau ymadroddion i lawer, yn ogystal â chyfieithu rhai taflenni practis a ffurflenni cofrestru yn ogystal â chynnig rhai gwersi Cymraeg sylfaenol i staff.

Gwasanaethau
Cymraeg BIPBC
BCUHB Welsh Language
Services

Gall Tîm y Gymraeg y Bwrdd Iechyd gynnig cefnogaeth yn y meysydd canlynol:

- Darparu cortynau gwddf Cymraeg a Dyddio Cymraeg bathodynau ac adnoddau iaith Swath
- Sesiynau ymwybyddiaeth iaith iaith
- Cardiau 'Ymadroddion a chylfarchion Cymraeg'
- Gwersi Cymraeg corffwr
- Blau, seipiau staff personol e.e. i dderbynnyddion a mynediad i gwersi ar-lein a CD's

Gwasanaeth cyfieithu:
Mae gan BIPBC dim cyfieithu sydd a gael cyfieithu pob math o ddogfenau e.e. posteri, arwyddion, tempioli llythrau ac ati.

Anfonwch bob cais cyfieithu i:
Send all translation requests to:
BCUHB Welsh Translation@wales.nhs.uk

The Health Board's Welsh Language Team can provide support in the following areas:

- Provide 'Cymraeg' (Welsh) speakers or 'Dyddio Cymraeg' (Welsh learner) lanyards, badges and other working Welsh resources
- Welsh language awareness sessions for staff
- Welsh phrases & greetings cards
- Welsh lessons - taster session, role specific sessions e.g. for receptionists & access to an online Welsh course and CD's

Translation service:
BCUHB have a Welsh translation team who are on hand to translate different documents e.g. posters, signage, letter templates and so on

NHS.uk
NHS.uk
NHS.uk

Am fwy o wybodaeth cyysylltwch â: For more information contact:
BCUHB.WelshLanguageServices@wales.nhs.uk

Gwnaeth y gwaith hwn gyd-daro â phrosiect arall â Llywodraeth Cymru a Menter Iaith Fflint a Wrecsam yn gweithio gydag un clwstwr meddyg teulu yn yr ardal. Prosiect peilot oedd hwn (ochr yn ochr ag un yn ardal Bwrdd Iechyd Hywel Dda) yn gweithio gyda'r swyddog Cymraeg Busnes, swyddog y Gymraeg BIPBC a phractisau meddygon teulu yn y clwstwr. Cafodd clwstwr De Sir y Fflint ei ddewis a chafodd gwaith ei wneud gyda saith practis gwahanol yn y clwstwr. Roedd rhan gyntaf y prosiect hwn yn cynnwys cyflwyniad byr yn un o'u cyfarfodydd clwstwr misol, yn ogystal â chyflwyno tîm y Gymraeg a'r hyn y gallem ei gynnig. Cysylltwyd â phob un o'r practisau a chafodd cyfarfodydd eu trefnu gyda phob practis ond un (teimlai un practis na allai gymryd rhan oherwydd amgylchiadau annisgwyl).

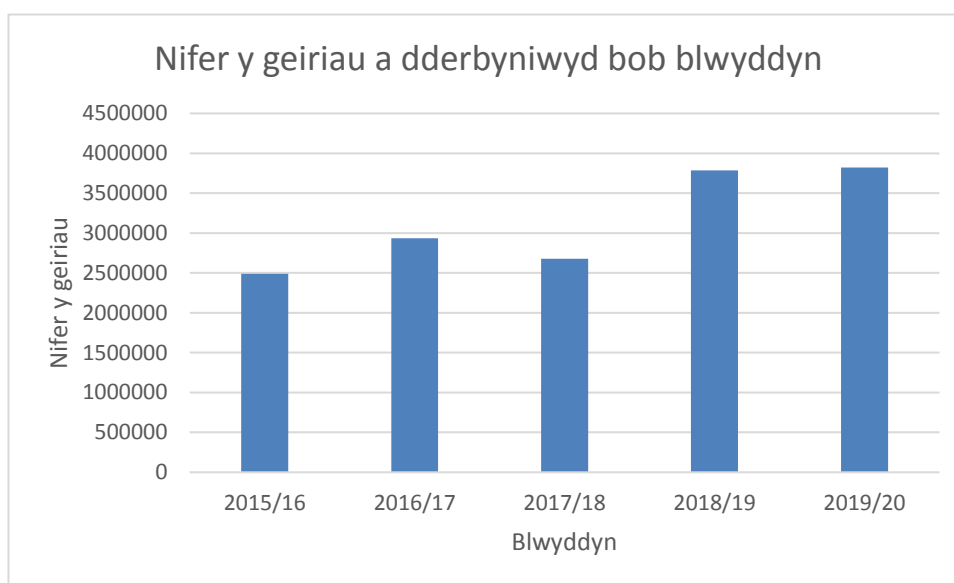
Roedd gan Cymraeg Busnes ffurflen safonol i fynd trwyddi ym mhob cyfarfod a oedd yn helpu'n ddiweddarach i greu cynllun gweithredu unigol i weithio arno ar ôl y cyfarfod. Fel rhan o hyn, cafodd llawer o adnoddau eu rhoi iddynt fel bathodynau, arwyddion drws dwyieithog a sticeri, yn ogystal â recordio rhai systemau ffôn dwyieithog ar gyfer y practisau. Hefyd, gwnaethom ddangos iddynt at beth mae ganddynt fynediad trwy ein mewnrwyd, yn ogystal â threfnu i gyfieithu rhywfaint o arwyddion ac ati ar gyfer y practisau. Gwnaeth y prosiect weithio'n dda o ran helpu i

roi rhai newidiadau bach ar waith a fydd yn gwella eu darpariaeth Gymraeg a dwyieithog.

O ganlyniad i waith yn ystod y flwyddyn ddiwethaf gyda darparwyr gofal cychwynnol, rydym yn gweithio ar hyn o bryd ar ymgyrch Gofal Cychwynnol i arwain a chynorthwyo'r contractwyr ymhellach gyda'r Rheoliadau newydd.

Y Gwasanaeth Cyfieithu

Mae'r duedd ar i fyny yn y galw wedi parhau eto'r flwyddyn adrodd hon fel y dangosir yn y graff isod. Yn ystod y cyfnod yn arwain at ddiwrnod gosod y safonau, cofnodwyd cynnydd o 41.4 y cant yn y galw am gyfieithu yn ystod 2018-19. Parhaodd y duedd hon yn ystod 2019-2020 gan fod staff yn fwy ymwybodol o'u rhwymedigaethau i gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Er mwyn rheoli'r galw cynyddol, rydym wedi gweithio gyda chydweithwyr TG yn y Bwrdd Iechyd i ddatblygu datrysiad pwrpasol i dderbyn ceisiadau cyfieithu a'u rheoli. Lanswyd ein porth cyfieithu newydd ym mis Awst. Ar ôl lansio'r porth o'r sgrin gartref, mae staff yn cael eu cyfeirio at y sgrin llwytho gwaith ble mae eu manylion yn cael ei lwytho'n awtomatig.

Gwasanaeth Cyfieithu BIPBC – BCUBB Welsh Translation Service
Prynhaw du, ph076766

Dechrau cais cyfieithu newydd
Os oes amoch angen lwytho ffeil ar ran rhywun arall neu newid unrhyw fanylion, newidwch y meysydd isod. Mae'r meysydd Sefydliad ac Adran wedi'u cloi at ddibenion anfonu a dadansoddi.
Defnyddiwch ddogfen Microsoft Word os ydych chi'n bosibl er mwyn hysiuso'r broses cyfieithu. Mathau eraill o ddogfennau a ganiateir PDF, Powerpoint, Excel a Publisher.

Start new translation request
If you need to upload a file on behalf of someone else or change any details please alter the fields below. The Organisation and Department are locked for invoicing and analysis purposes.
Please use a Microsoft Word document if possible as this will speed up the translation process. Document types also allowed are PDF, Powerpoint, Excel and Publisher

Nodwch
ph076766
Chwilio-Search

Ffôn Smeddi - Mobile
07973878444

Enw - Name
Phil Croughan-Lewis

Ffôn - Email
phil.croughan-lewis@wales.nhs.uk

Ffôn - Phone
1815 6491 (01745 448788 x6491)

Sefydliad - Organisation
Betsi Cadwaladr University Health Board

Adran - Department
Informatics

Nodyn - Message

Cyfeirnod a ddyfyniadau - Preferred Date

Dewis ffeil - Choose file to upload
Dewis ffeil - Choose file
Browse

Creu - Create

© 2019 - Gwasanaeth Cyfieithu BIPBC

O'r pwynt hwn, gofynnir i staff lwytho eu dogfen a dewis dyddiad i'r gwaith gael ei ddychwelyd. Mae'r system yn syml ac yn hawdd ei defnyddio, ac mae adborth gan ddefnyddwyr wedi bod yn gadarnhaol iawn, gyda'r rhan fwyaf yn nodi fod y porth yn gyflymach ac yn symlach na'r system flaenorol ar sail e-bost. Mae'r system hefyd yn gallu rheoli'r ceisiadau, creu rhaglenni gwaith ar gyfer bob cyfieithydd a chreu adroddiadau IRIS er mwyn dadansoddi defnydd a data yn ôl adran.

Total Word Count Requested by Department

Department	Word Count
Corporate Office	167538
Communications	145726
Workforce & Organisational Development	125673
Speech & Language Therapy	105829
Mental Health & Learning Disabilities	89543
Child & Adolescent Health	78744
Occupational Health	54322
Radiology	51786
Welsh Language Services	48833
Office of the Board Secretary	47748
CAMHS EIP	45192
Equal Opportunities	41462
Primary and Community Care	40480
Dietetics	40068
Informatics	38050
Fundraising	36222
Administration	35261
Office of the Medical Director	30642
Medicine	29994
Therapies & Health Science	29908
Safeguarding	27803
Audiology	26883
(Blank)	24534
Pharmacy	23791
Finance	23599
General Surgery	22310

Rydym wedi parhau i gydweithio gyda'n rhwydwaith o bartneriaid o sefydliadau sector cyhoeddus sy'n cyfarfod ddwywaith y flwyddyn i rannu dysgu, gan ddynodi anghenion hyfforddiant a mynd i'r afael â materion fel recriwtio. Fel grŵp, rydym wedi cydweithio gyda darparwyr addysg i drafod anghenion hyfforddiant a chreu cronfa ddata o systemau ac offer.

Yn ystod y flwyddyn adrodd, rydym wedi buddsoddi mewn system cyfieithu ar y pryd er mwyn cefnogi adrannau gyda chyfieithu ar y pryd mewn gwahanol fforymau a chyfarfodydd. Rydym wedi bod yn bresennol yn rheolaidd yn y Fforwm Ymarferwyr Ymgysylltu sy'n cael ei hwyluso gan Dîm Ymgysylltu'r Bwrdd Iechyd i gefnogi gyda chyfieithu fel y gall cyfarfodydd gael eu cynnal drwy'r Gymraeg. Rydym hefyd wedi gweld cynnydd yn y galw am gyfieithu ar y pryd yn ystod cyfweiliadau, gydag ymgeiswyr yn manteisio ar y gofyniad yn Safonau'r Gymraeg i gynnig cyfweiliadau yn Gymraeg.

Adroddiad Monitro Blyneddol Gwasanaethau'r Gymraeg 2019-2020

Tudalen 18

Datblygiadau'r Gwasanaeth a Phrif Gyflawniadau

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi datblygu ei wasanaethau hyd yn oed ymhellach eleni gan fod nifer o ddatblygiadau a gweithgareddau wedi cael eu rhoi ar waith ar draws y sefydliad. Mae'r adran hon yn cynnig trosolwg byr o rai o'r mentrau mwyaf arloesol yr ydym wedi'u gweld ar draws gogledd Cymru.

Wythnos y Gymraeg BIPBC 2019

14-18 Hydref 2019

Yn dilyn llwyddiant Wythnos y Gymraeg cyntaf BIPBC ym mis Chwefror/Mawrth 2018, cynhaliwyd ail wythnos gyfan i ddathlu dwyieithrwydd yn y sector gofal iechyd ym mis Hydref 2019.

Cynhaliwyd digwyddiadau gwahanol mewn nifer o leoliadau ar draws Gogledd Cymru, yn benodol er mwyn hybu defnydd y Gymraeg yn y Bwrdd Iechyd a thu hwnt.

Yn dilyn gwaith cydweithredol rhwng Tîm y Gymraeg BIPBC a Gwasanaeth Gofal yr Henoed y Bwrdd Iechyd, perfformiodd ddisgyblion ysgolion cynradd o Ysgol Gymraeg Gwenffrwd ac Ysgol Plas Coch ddetholiad o ganeuon Cymraeg poblogaidd ar gyfer cleifion hŷn yn Ysbyty Cymuned Treffynnon ac Ysbyty Maelor Wrecsam, yn ôl eu trefn.

Cafodd y ddau ddigwyddiad groeso mawr ac felly cynlluniwyd i gynnal digwyddiad tebyg ar gyfer cleifion hŷn yn Ysbyty Gwynedd yn ystod cyfnod y Nadolig.

Cafodd cleifion iau'r Bwrdd Iechyd sylw hefyd yn ystod Wythnos y Gymraeg, wrth i Fenter Iaith Fflint a Wrecsam ddod â Magi Ann - cymeriad plant adnabyddus - i ymweld ag Uned y Plant yn Ysbyty Maelor Wrecsam.

Dathlwyd diwrnod Shwmae Su'mae ar 15 Hydref, wrth i aelodau'r cyhoedd a staff y Bwrdd Iechyd ymweld â stondinau Wythnos y Gymraeg, Tîm y Gymraeg yn ein prif ysbytai.

Ar ôl cael gwybodaeth am yr ystod o gyrsiau sy'n cael eu darparu gan Diwtor y Gymraeg BIPBC, cofrestrodd nifer o weithwyr y Bwrdd Iechyd i fynychu gwersi.

Ar yr un thema, cynhaliwyd digwyddiadau 'Cinio Clebran' yn Ysbyty Gwynedd, Ysbyty Glan Clwyd ac Ysbyty Maelor Wrecsam: darparodd y digwyddiadau anffurfiol hyn gyfleoedd i staff y Bwrdd Iechyd sydd eisoes yn dysgu Cymraeg ymarfer eu sgiliau iaith dros ginio.

Gweithiodd Tîm y Gymraeg BIPBC hefyd gyda Cymraeg i Blant i ddarparu stondin wybodaeth yn ystod clinig cyn-geni yn Ysbyty Gwynedd ar 16 Hydref: roedd hyn yn caniatáu i ddarpar rieni a staff y Bwrdd Iechyd ddysgu mwy am fanteision defnyddio'r Gymraeg gyda babanod a phlant ifanc.

Ochr yn ochr â'r digwyddiadau uchod, a drefnwyd yn bennaf ar gyfer staff a / neu gleifion ar safleoedd BIPBC, cynhaliwyd cyfres o seminarau ar gyfer disgyblion ysgolion uwchradd a myfyrwyr addysg bellach rhwng 14 a 18 Hydref, er mwyn tynnu sylw at bwysigrwydd dwyieithrwydd fel sgil i bobl ifanc a allai fod yn ystyried gyrfa ym maes iechyd neu ofal cymdeithasol.

Er bod cannoedd o ddisgyblion blwyddyn 9 a blwyddyn 10 wedi mynychu digwyddiadau yn Ysgol Dyffryn Conwy (yn Llanrwst), Ysgol Maes Garmon (yn yr Wyddgrug) ac Ysgol Dyffryn Ogwen (ym Methesda), cynhaliwyd sesiwn debyg hefyd ar gyfer myfyrwyr iechyd a gofal cymdeithasol ar Safle Coleg Iâl, Coleg Cambria yn Wrecsam.

Ar ôl sgwrs gychwynnol am 'Bwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd Cymraeg' gan aelod o Dîm y Gymraeg BIPBC, roedd pob seminar hefyd yn cynnwys cyflwyniadau gan gynrychiolwyr o Ofal Cymdeithasol Cymru a Choleg Cymraeg Cenedlaethol, a siaradodd Sophie Burgess (sy'n nyrs yn Ysbyty Gwynedd) am ei phrofiadau personol hi o weithio'n ddwyieithog ar Ward Tegid.

Roedd gan Gyrfa Cymru hefyd stondinau mewn rhai o'r seminarau, fel y gallai'r disgyblion / myfyrwyr gael cyngor (anffurfiol a phwrpasol) pellach, ar ôl y cyflwyniadau uchod.

Cydweithiodd Tîm y Gymraeg BIPBC hefyd gyda BBC Radio Cymru, Radio Ysbyty Gwynedd a Radio Glan Clwyd yn ystod wythnos lwyddiannus, sydd, heb os, wedi codi proffil darpariaeth gwasanaeth Cymraeg o fewn y Bwrdd Iechyd.

Felly, y gobaith yw y gellir trefnu dathliad tebyg o'r Gymraeg yn ystod 2020-21.

Cynllun Dewis Iaith

Mae Cynllun Dewis Iaith llwyddiannus y Bwrdd Iechyd yn hwyluso darpariaeth egwyddor y 'Cynnig rhagweithiol' (gweler yr adran *Mwy na Geiriau...*) ar ein wardiau.

Mae magnetau oren - wedi'u haddurno â'r logo adnabyddus 'Cymraeg: iaith gwaith' yn cael eu rhoi ar fyrddau gwyn uwchben / wrth ochr gwelyau ac ar hysbysfwrdd staff, er mwyn dynodi cleifion a gweithwyr sy'n siarad Cymraeg (a'u paru gyda'i gilydd).

Ar ôl cael dechrau'r peilot ar wardiau penodol yn Ysbyty Gwynedd yn gynnar yn 2017, mae'r cynllun yn awr wedi'i ymestyn yn fawr i gynnwys nifer o ysbytai eraill ar draws Gogledd Cymru.

Fe'i cyflwynwyd ar y 22 ward yn Ysbyty Glan Clwyd ym mis Mehefin 2019 ac mae tystiolaeth (a gesglir drwy ffurflenni archwilio misol) yn awgrymu bod gweithrediad cychwynnol y cynllun yn yr ysbyty wedi bod yn llwyddiannus, gyda nifer o gleifion yn penderfynu manteisio ar y cynllun.

Mae'r tabl isod yn dangos canlyniadau'r awdit misol a wneir ar sawl ward/uned/adran yn YGC o fis Mai 2019 – Chwefror 2020

Ward / Uned		Nifer o gofnodion misol a ddarparwyd	Cyfanswm y nifer o gleifion ar y ward yn ystod yr cyfnod cofnodi	Nifer o gleifion sy'n siarad Cymraeg	Nifer o gleifion sy'n siarad Cymraeg sydd wedi dewis cymryd rhan yn y Cynllun Dewis Iaith	Canran o gleifion Cymraeg a ddewisodd gymryd rhan yn y Cynllun Dewis Iaith	Nifer o staff oedd yn siarad Cymraeg ar y ward (Ystod)
1	Ward Enfys (Canolfan Trin Canser Gogledd Cymru)	2	*36+	22	19	86.36%	5 (Hyd.) – 11 (Medi)
2	Ward 19 (Gofal yr Henoed)	5	119	17	17	100.00%	2 (Hyd. a Rhag.) – 5 (Ion.)
3	Adran Achosion Brys (ED)	1	52	11	11	100.00%	7 (Hyd.)
4	Uned Asesiad Llawfeddygol (SAU)	3	86	10	9	90.00%	2 (Rhag.) – 3 (Hyd.)
5	Ward 8	1	25	8	8	100.00%	1 (Medi)
6	Ward 12	2	48	4	4	100.00%	2 (Rhag.) – 5 (Tach.)
7	Ward 3 (Fasgwlaidd)	3	36	4	2	50.00%	0 (Meh. & Gorff.) – 2 (Mai)
8	Clust, Trwyn a Chleifion Allanol	1	17	3	3	100.00%	2 (Medi)
9	Ward 9	1	25	2	2	100.00%	4 (Hyd.)
10	Paediatric	1	20	2	2	100.00%	4 (Tach.)
11	Cleifion Allanol (Coridor E)	1	14	2	2	100.00%	1 (Medi)
12	Cyrraedd ar gyfer Diwrnod Llawfeddygaeth (DOSA)	3	77	2	1	50.00%	0 (Tach.) – 2 (Hyd.)
13	Uned Feddygol Lem (ACU)	1	24	2	0	0.00%	2 (Hyd.)

14	Ward 18	1	7	1	1	100.00%	5 (Hyd.)
15	Ward 19a	1	13	1	1	100.00%	1 (Medi)
16	Cleifion Allanol (Adeilad Ivor Lewis)	1	12	1	1	100.00%	3 (Medi)
17	Cleifion Allanol Genol-wynebol (MaxFax)	1	7	1	1	100.00%	2 (Medi)
18	Gofal Brys yr un Diwrnod (SDEC)	1	10	1	0	0.00%	2 (Hyd)
19	Cleifion Allanol Dermatoleg	1	14	0	-	-	0 (Medi)
20	Uned Gofal Dwys (ICU)	1	10	0	-	-	3 (Hyd.)
21	Uned Ddydd Gastroenteroleg	1	3	0	-	-	2 (Hyd.)
Cyfanswm:		33	655+	94	84	89.36%	

Mae data o Ward Enfys (sydd yng Nghanolfan Trin Canser Gogledd Cymru yn Ysbyty Glan Clwyd), yn dangos bod 14 claf wedi dewis cymryd rhan yn y cynllun yn ystod mis Medi 2019, er enghraifft, tra bod 11 unigolyn arall hefyd wedi penderfynu defnyddio'r magnetau pan oeddent dan ofal yr Adran Achosion Brys y mis canlynol.

Er mwyn hwyluso darpariaeth y Cynllun Dewis Iaith ymhellach yn Ysbyty Glan Clwyd, gweithiodd Tîm y Gymraeg BIPBC â Thîm Gwybodeg y Bwrdd Iechyd i sicrhau y gellir dangos fersiwn digidol o'r logo 'Cymraeg' wrth ochr enwau cleifion Cymraeg ar fyrdau gwyn electronig (sydd yn ddiweddar wedi cymryd lle'r byrdau magnetig traddodiadol wrth ochr gwelyau ar nifer o wardiau yn yr ysbyty).

Mae'r byrdau gwyn electronig yn sgriniau teledu mawr (55 modfedd), sy'n caniatáu i staff gael mynediad at wybodaeth sylfaenol am y claf mewn modd cyflym a rhwydd ac mae'n cynnwys manylion am ddewis ieithyddol (y gellir ei gael yn uniongyrchol drwy'r System Gweinyddu Cleifion) sy'n ei gwneud yn haws i staff ddynodi pa glaf y mae'n well ganddo gyfathrebu drwy'r Gymraeg.

Mae'r sgrinlun isod yn dangos sut mae manylion sylfaenol claf (gan gynnwys gwybodaeth am ddewis ieithyddol) yn cael ei ddangos ar y byrdau gwyn electronig.

Home West Ysbyty Glan Clwyd Ward 1 Site Status - Status 3 (2019-04-25 08:05)						
Column visibility Clear Sort						
CRN	Name	Gender	Adm Date	LOS (D)	Cons	Spec
B111111	Bloggs, Fred (47yrs) 🍊	Male	05/07/2018	294	Dr GM Consultant	General Medicine
B222222	Flintstone, Wilma (57yrs)	Female	31/07/2018	268	Dr GM Consultant	General Medicine
B333333	Stone, John (17yrs) 🍊	Male	02/06/2018	327	Dr GM Consultant	General Medicine
B44444	Bloggs, No Name (1yrs)	Male	02/08/2018	266	Dr GM Consultant	General Medicine
B2345643	Stark, Tony (87yrs)	Male	31/08/2018	237	Dr David Consultant	Respiratory Medicine
B6784327	Bloggs, Joan (19yrs)	Female	12/08/2018	256	Dr GM Consultant	General Medicine
B5635999	Xavier, Charles (87yrs) 🍊	Male	09/08/2018	259	Dr GM Consultant	General Medicine
B435234094	Aireheart, Amelia (106yrs)	Female	31/08/2018	237	Dr GM Consultant	General Medicine
B234543	Glenn, John (64yrs)	Male	05/08/2018	263	Dr GM Consultant	General Medicine

Y tu hwnt i ddechrau defnyddio'r Cynllun Dewis Iaith yn Ysbyty Glan Clwyd, dechreuwyd defnyddio'r magnetau oren hefyd mewn nifer o safleoedd eraill BIPBC yn ystod 2019 ac yn dilyn eu cyflwyno yn Ysbyty Cyffredinol Llandudno, Ysbyty Abergel ac Ysbyty Cymuned Treffynnon, mae'r cynllun bellach yn weithredol ar wardiau ym mhob un o'r ysbytai yn Ardal y Canol y Bwrdd Iechyd.

Ymhellach i'r Dwyrain, cyflwynwyd y magnetau hefyd yn Ysbyty Cymuned y Waun (mis Ebrill 2019), cyn y cynhaliwyd gwaith yn dilyn hynny i ymgysylltu â metronau ac arweinwyr nyrsio yn Ysbyty Maelor, Wrecsam, er mwyn paratoi at ehangu gweithrediad y Cynllun Dewis Iaith ar brif safle / safle llym y Bwrdd Iechyd yn Ardal y Dwyrain.

Yn dilyn hyn, ymddangosodd y magnetau oren ar fwy o wardiau yn Ysbyty Maelor Wrecsam yn gynnar yn 2020.

Mae poblogrwydd a llwyddiant parhaus y cynllun yn cael ei adlewyrchu gan y ffaith bod adborth cadarnhaol yn cael ei dderbyn yn rheolaidd gan ddefnyddwyr gwasanaethu, eu teuluoedd a gweithwyr y Bwrdd Iechyd fel ei gilydd.

Prosiect Iechyd Meddwl

Cafodd prosiect yn canolbwyntio ar gryfhau darpariaeth Gymraeg yn y sector iechyd meddwl, fel un o'r grwpiau blaenoriaeth a nodwyd gan Lywodraeth Cymru, ei gynnal yn ystod 2019. Nod y prosiect oedd cynyddu'r cyfleoedd y mae defnyddwyr gwasanaeth ym maes iechyd meddwl yn eu cael i ddefnyddio'r Gymraeg, i nodi unrhyw ddiffygion neu rwystrau a mynd i'r afael â nhw o ran cydymffurfio â'r Ddeddfwriaeth Gymraeg berthnasol a chynnig profiad mwy cadarnhaol iddynt o ganlyniad.

Gan fod iechyd meddwl wedi cael ei nodi fel un o'r pedwar grŵp blaenoriaeth yn fframwaith Mwy na Geiriau, mae'n berthnasol ac yn amserol canolbwyntio ar gyflawni a diwallu anghenion defnyddwyr gwasanaeth iechyd meddwl, gan fod ganddynt angen penodol i gyfathrebu trwy gyfrwng y Gymraeg, a gallai eu gofal neu eu triniaeth ddioddef os nad ydynt yn cael eu cynnig yn eu hiaith gyntaf. Caiff iaith yn y cyd-destun hwn ei weld fel angen iaith, yn hytrach na dewis iaith.

Roedd y prosiect, a gafodd ei gwblhau yn Uned Hergest yn Ysbyty Gwynedd, yn canolbwyntio ar ymwybyddiaeth o'r Gymraeg ymysg aelodau o staff, cwrpasu sgiliau Cymraeg aelodau o staff, rhoi'r Cynllun Dewis Iaith ar waith i ddynodi cleifion Cymraeg eu hiaith, canfod lle bo diffyg sgiliau Cymraeg, a thargedu'r meysydd hyn trwy ddarparu hyfforddiant y Gymraeg er mwyn atgyfnerthu gallu aelodau o staff i gynnig gofal yn yr iaith briodol. Deiliant allweddol arall oedd ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaeth er mwyn dysgu am eu profiadau o dderbyn gofal yn y Gymraeg, eu disgwyliadau o ofal trwy gyfrwng y Gymraeg gyferbyn â'r realiti er mwyn llywio darpariaeth well trwy gyfrwng y Gymraeg.

Cafodd holiadur byr ei ddosbarthu i staff iechyd meddwl sy'n gweithio yn Uned Hergest, yn dilyn y sesiynau ymwybyddiaeth iaith er mwyn gwerthuso eu heffeithiolrwydd a monitro p'un a fyddent yn arwain at newid ymddygiadol cadarnhaol o ran diwallu anghenion ieithyddol cleifion, gan sicrhau cydymffurfiaeth â deddfwriaeth berthnasol yn ymwneud â'r Gymraeg.

Roedd un o'r cwestiynau'n canolbwyntio ar dri pheth yr oedd yr unigolion wedi'u dysgu yn dilyn y sesiwn ymwybyddiaeth o'r Gymraeg. Roedd pob un o'r ymatebion yn hynod bositif, gyda'r sawl a fynychodd yn pwysleisio eu bod erbyn hyn yn gwerthfawrogi ac yn deall yn llwyr bwysigrwydd y Gymraeg yn y sector iechyd, er nad oedd nifer sylweddol o'r staff wedi sylweddoli'r canlyniadau a'r goblygiadau a oedd ynghlwm wrth beidio â darparu gwasanaeth Cymraeg ar gleifion, yn ogystal ar y broses o wneud diagnosis, asesu a thrin cleifion Cymraeg eu hiaith.

Agwedd bwysig arall a amlygwyd yn yr adran yn canolbwyntio ar beth roedd yr unigolion wedi'i ddysgu oedd y Cynllun Dewis Iaith, sy'n ffordd lwyddiannus o gyflwyno'r Cynnig Rhagweithiol, gan y bydd yr holl staff clinigol a gyflogir gan y Bwrdd Iechyd ynghlwm wrth gyflwyno'r cynnig rhagweithiol a rhoi gofal trwy gyfrwng y Gymraeg i gleifion.

Yn dilyn y sesiwn hyfforddiant, gwnaeth nifer o'r ymatebwyr honni eu bod yn fwy ymwybodol o'r cymorth sydd ar gael iddynt fel aelodau o staff o ran y rhaglen hyfforddiant mewnol, presenoldeb Tiwtor Cymraeg mewnol, a bod y tîm cyfieithu ar gael i gyfieithu pob dogfen ar gyfer y cyhoedd. Nododd nifer sylweddol o'r unigolion

eu bod yn ymwybodol o Ddeddfwriaeth y Gymraeg a Fframwaith Mwy na Geiriau, o ganlyniad i dderbyn y sesiwn hyfforddiant, gan fod y sesiynau'n hwyluso'r broses o roi gwybod i aelodau o staff am ddeddfwriaeth y Gymraeg, pa ofynion cyfreithiol a gweithredoedd sydd eu hangen gan holl staff y Bwrdd Iechyd, ond yn bwysicaf oll, pa gamau ymarferol y gellir eu cymryd i wneud y cynnig rhagweithiol, ac i gydymffurfio â deddfwriaeth y Gymraeg. Gwnaethant nodi hefyd eu bod yn fwy ymwybodol o'r rhwystrau cyfathrebu sy'n bodoli wrth ddefnyddio ail iaith claf, ac felly eu bod yn cydnabod ei bod yn flaenoriaeth allweddol ceisio defnyddio hynny o Gymraeg sydd ganddynt, yn enwedig gyda'r pedwar grŵp sy'n agored i niwed a bennwyd gan Lywodraeth Cymru; plant a phobl ifanc, pobl pobl hŷn, pobl sydd ag anawsterau dysgu, a phobl sydd â phroblemau iechyd meddwl.

Gwnaeth y prosiect greu gwell dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o'r Gymraeg sy'n elfen hollbwysig o roi gofal sy'n diwallu anghenion yr unigolyn, sy'n canolbwyntio ar gleifion, ac mae'n golygu bod cleifion yn cael eu trin gydag urddas a pharch.

Caiff y wybodaeth a gasglwyd o'r prosiect hwn ei defnyddio i ddatblygu prosiect tebyg ar gyfer yr unedau Iechyd Meddwl yn ardaloedd Canol a Dwyrain y Bwrdd Iechyd.

Cymraeg i Blant

Ar ôl i'n Swyddog y Gymraeg yn Wrecsam gyfarfod ag un o'r swyddogion arweiniol a swyddog maes newydd yr ardal, gwnaethom drefnu i ymweld â Ward y Plant. Yn ystod yr ymweliad, roeddent yn ddigon caredig i roi'n rhodd ddetholiad o lyfrau plant Cymraeg a dwyieithog i'w cadw yn yr ystafell chwarae ar y ward. Gwnaethom drefnu hefyd i Cymraeg i Blant arddangos baneri a hysbysiadau'n tynnu sylw at fanteision dwyieithrwydd, gan arddangos eu gwaith ac enghreifftiau o'u grwpiau cymunedol i deuluoedd sydd â phlant bach ar y ward famolaeth ac ardaloedd clinig yn Ysbyty Maelor Wrecsam. Mae swyddogion Cymraeg i Blant wedi bod yn ymweld â'r ysbyty hefyd yn ystod clinigau i sgwrsio â darpar famau a theuluoedd am fuddion dwyieithrwydd a rhoi enghreifftiau o'r grwpiau gwahanol y maent yn eu cynnal yn y gymuned.

Gwnaeth *Cymraeg i Blant* gymryd rhan hefyd (fel y soniwyd uchod) yn nau o'n gweithgareddau Wythnos y Gymraeg ac rydym yn parhau i weithio'n agos gyda nhw ac i gyfarfod bob chwarter wrth i ni gynllunio ein prosiectau nesaf ar y cyd.

Gwaith gydag ysgolion a cholegau

Gan adeiladu ar lwyddiant y gwaith blaenorol, mae Tîm y Gymraeg BIPBC wedi parhau i gydweithio gydag ysgolion a sefydliadau addysg bellach, er mwyn hybu manteision sgiliau dwyieithog, yn ystod 2019-20.

Digwyddiadau a seminarau ar gyfer disgyblion ysgolion uwchradd/myfyrwyr addysg bellach.

Cynhaliwyd nifer o seminarau mewn lleoliadau ar draws Gogledd Cymru yn ystod Wythnos y Gymraeg flynyddol y Bwrdd Iechyd (ym mis Hydref 2019): er bod oddeutu pedwar cant o ddisgyblion blwyddyn 9 a 10 yn bresennol mewn digwyddiadau yn Ysgol Dyffryn Conwy (Llanrwst), Ysgol Maes Garmon (Yr Wyddgrug) ac Ysgol Dyffryn Ogwen (Bethesda), cynhaliwyd sesiwn bellach ar gyfer myfyrwyr iechyd a gofal cymdeithasol ar safle Coleg Cambria, Coleg Iâl yn Wrecsam.

Trefnwyd yr holl seminarau hyn ar y cyd â Gofal Cymdeithasol Cymru, Coleg Cymraeg Cenedlaethol a Gyrfa Cymru a gellir edrych ar fwy o wybodaeth am eu darpariaeth a'u cynnwys yn yr adran sy'n canolbwyntio'n benodol ar Wythnos y Gymraeg BIPBC.

Y tu hwnt i hyn, mae Tîm y Gymraeg hefyd wedi cyfrannu at nifer o ddigwyddiadau gyrfaedd sydd wedi'u trefnu gan sefydliadau allanol: rhoddodd aelod o'r tîm gyflwyniad "Y Gymraeg: sgil holl bwysig ar gyfer y gweithlu" yn ystod Cynhadledd Iechyd a Gofal Cymdeithasol Grŵp Llandrillo Menai ddiwedd mis Tachwedd 2019, er enghraifft.

Cynhaliwyd y digwyddiad undydd hwn ym Mhrifysgol Bangor, ac roedd hefyd yn cynnwys ffair gyrfaedd, ble gwelwyd nifer fawr o fyfyrwyr o Grŵp Llandrillo Menai yn bresennol.

Achubodd nifer a oedd yn bresennol ar y cyfle i drafod eu dyheadau a'u cynlluniau gyrfa gydag aelod o Dîm y Gymraeg BIPBC, ac wedi hynny cawsant gyngor pellach ar y manteision o gael sgiliau dwyieithog (yng nghyd-destun darpariaeth gwasanaeth gofal iechyd).

Yn yr un modd, cyfrannodd Tîm y Gymraeg hefyd at nifer o ddigwyddiadau Gyrfa Cymru yn ystod 2019-20.

Ar ôl cymryd rhan yn seminar "Cymraeg yn y Gweithle" ar gyfer disgyblion blwyddyn 10 yn Ysgol Uwchradd y Rhyl ym mis Tachwedd 2019, fe gyfrannodd y tîm hefyd at sesiwn debyg yn Ysgol Maelor (yn Llannerch Banna, ger Wrecsam) ac Ysgol Aberconwy.

Cynhaliwyd y digwyddiadau hyn i gyd mewn ysgolion Saesneg, roeddent yn cynnig cyfle i hybu pwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd Cymraeg yn bennaf i gynulleidfaoedd di-Gymraeg a/ neu ddysgwyr, nad oeddent efallai wedi cael eu hannog yn flaenorol i ystyried manteision dwyieithrwydd.

Roedd aelod o Dîm y Gymraeg hefyd yn bresennol mewn digwyddiad a drefnwyd gan Gyrfa Cymru, 'Cymraeg yn y Gweithle' ym Mharc Eirias ym Mae Colwyn ar 2 Hydref 2019.

Roedd disgyblion o sawl ysgol uwchradd leol yn bresennol yn y ffair gyrfaedd, a oedd hefyd yn cynnwys nifer o gyflogwyr blaenllaw eraill o ardal Gogledd Cymru.

Ar yr un diwrnod, mynychodd oddeutu pum deg o fyfyrwyr gofal cymdeithasol o Goleg Menai, Bangor, sesiwn am 'Bwysigrwydd Darpariaeth Gwasanaeth gofal iechyd Cymraeg' yn ystod ymweliad ag Ysbyty Gwynedd.

Ar ôl cyflwyniad rhagarweiniol, siaradodd aelod o staff fferyllfa'r ysbyty am ei ddefnydd o'r Gymraeg yn y gweithle, cyn i'r myfyrwyr fynd ar daith o amgylch wardiau dethol, lle dysgon nhw fwy am bwysigrwydd egwyddor y 'Cynnig Rhagweithiol' (sy'n agwedd ganolog ar fframwaith strategol Llywodraeth Cymru *Mwyn na geiriau ...* ar gyfer Gwasanaethau Cymraeg ym maes iechyd, Gwasanaethau Cymdeithasol a Gofal Cymdeithasol).

Cyfrannodd aelod o Dîm y Gymraeg hefyd at ddigwyddiad Byd Gwaith yn Ysgol Morgan Llwyd, Wrecsam ym mis Chwefror 2020.

Webinarau Gyrfa Cymru

Yn ogystal, cymerodd ddau gynrychiolydd o'r Bwrdd Iechyd ran mewn webinar Cymraeg ar gyfer Gyrfa Cymru ym mis Hydref 2019.

Nod y sesiwn hon yn bennaf oedd rhoi gwybodaeth i ddisgyblion blwyddyn 9 am yrfaedd yn y sector gofal iechyd ac mae fersiwn wedi'i recordio ar gael fel adnodd ar-lein i bob ysgol uwchradd yng Nghymru (drwy YouTube).

Gwaith gydag ysgolion cynradd

Cyfrannodd Tîm y Gymraeg BIPBC hefyd at ddigwyddiad Gyrfa Cymru, 'Cymraeg yn y Gweithle' ar gyfer disgyblion ysgolion cynradd yn ystod y gwanwyn a haf 2019.

Cynhaliwyd y digwyddiadau rhwydweithio cyflym hyn - a oedd hefyd yn cynnwys nifer o gyflogwyr blaenllaw eraill o Ogledd Ddwyrain Cymru - yn Ysgol y Grango, yn Rhosllannerchrugog (ar 8 Ebrill 2019) ac Ysgol Rhiwabon (ar 23 Mai a 6 Mehefin) ac fe'u cynlluniwyd i helpu disgyblion blwyddyn 6 i ddatblygu eu sgiliau cyfathrebu a'u hyder, wrth ddysgu am y defnydd o'r Gymraeg mewn gwahanol weithleoedd.

Wedi'i annog gan gyfres o gwestiynau a drefnwyd ymlaen llaw, darparodd cynrychiolydd Tîm y Gymraeg wybodaeth berthnasol am bwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd Cymraeg a manteision dwyieithrwydd i gannoedd o ddisgyblion o nifer o ysgolion lleol (gan gynnwys Ysgol ID Hooson, Ysgol Maes y Mynydd, Ysgol yr Hafod ac Ysgol Gynradd Gymuned Penycae).

Gwaith gyda Phrifysgolion

Cyfrannodd Tîm Cymraeg BIPBC at ddau fodiwl Prifysgol Bangor ym mis Mawrth 2020: cafodd myfyrwyr ar gyrsiau 'O'r Senedd i'r Swyddfa' a 'Cymdeithas, Iaith a

Phrotest', gyflwyniad PowerPoint a oedd yn cynnwys gwybodaeth am ddarpariaeth gwasanaeth gofal iechyd dwyieithog a sut mae'r defnydd o'r Gymraeg yn cael ei hyrwyddo o fewn BIPBC.

I gyd-fynd â'r cyflwyniad gweledol roedd trac sain llawn yn Gymraeg i hwyluso dysgu'r myfyrwyr.

Mewn datblygiad arloesol, bu Tîm y Gymraeg BIPBC hefyd yn gweithio gyda Phrifysgol Glyndŵr Wrecsam yn ddiweddar i ddarparu hyfforddiant sylfaenol y Gymraeg ar gyfer myfyrwyr Therapi Galwedigaethol a Ffisiotherapi.

Mynychodd cyfanswm o saith deg o fyfyrwyr dair gwers ac o ganlyniad dysgon nhw ymadroddion a dywediadau Cymraeg syml, gan gynnwys cyfarchion, rhifau, rhannau o'r corff a rhai geiriau eraill y gallant hwy eu gweld o amgylch yr ysbyty.

Yn ddiweddar, cytunodd Tîm y Gymraeg i gefnogi prosiect ARFer Prifysgol Bangor, sy'n edrych ar arferion ieithyddol a'i nod yw hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg mewn gweithleoedd.

Cynhaliwyd sgysiau cychwynnol gyda chynrychiolwyr o Ganolfan Bedwyr (Canolfan Gwasanaethau Iaith, Ymchwil a Thechnoleg Cymraeg y Brifysgol) am y posibilrwydd o gyflwyno'r prosiect o fewn Meddygfeydd dethol yn Ynys Môn, cyn y cafodd y fenter arfaethedig ei hatal dros dro oherwydd pandemig parhaus Covid-19.

Data Dangosyddion Perfformiad

Mae'r gofynion data'n amrywio eleni yn unol â Safonau newydd y Gymraeg. Mae'r data a gynhwysir isod yn unol â Safon 120 Safonau'r Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011).

Cynllunio'r Gweithlu

Yn ystod y flwyddyn adrodd, cwblhawyd Archwiliad Mewnol er mwyn canfod p'un a oedd amgylchedd rheoli cadarn ar waith yn y Bwrdd Iechyd i weithredu ar ofynion y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog ac i sicrhau cydymffurfiaeth â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Yr ymagwedd at yr adolygiad hwn oedd canfod a gwerthuso rheolyddion sydd ar waith ac i dynnu sylw at wendidau posibl.

Gwnaeth yr adolygiad ganolbwyntio ar y canlynol:

- Rheoli a gweinyddu swyddi gwag yr ystyrir eu bod yn rhai lle mae'r Gymraeg yn hanfodol;
- Cyfiawnhau swyddi gwag;
- Polisiâu ategol a nodiadau arweiniad; a
- Manwl-gywirdeb a chysondeb adrodd.

Cafodd yr adroddiad a dderbyniwyd ei seilio ar y wybodaeth a ddarparwyd, ymatebion yn ystod trafodaethau ac ar ddogfennau a ddarparwyd.

I gefnogi cydymffurfiaeth â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, mae'r Bwrdd Iechyd wedi datblygu Strategaeth Sgiliau Dwyieithog sy'n cael ei thanategu gan bolisiâu perthnasol Gweithlu'r Bwrdd Iechyd. Mae'r Strategaeth wedi'i chynllunio i *"ganiatáu cynllunio gweithlu effeithiol a recriwtio staff i sicrhau bod modd cyflawni gwasanaethau dwyieithog drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg, yn unol â dewis unigolion ac anghenion y boblogaeth yn yr ardal"*.

Mae'r Strategaeth yn nodi mai nod y strategaeth sgiliau yw:

"...sicrhau bod gan BIPBC y nifer ddigonol o staff sydd â'r sgiliau Cymraeg priodol, i ddarparu gwasanaeth gofal iechyd ar gyfer y cyhoedd yn ddwyieithog, yn unol ag anghenion y gymuned leol."

Fel rhan o'r gofynion, mae'r Strategaeth yn pennu rhai swyddi yn y Bwrdd Iechyd fel rhai lle mae'r Gymraeg yn hanfodol. Ystyrir y swyddi canlynol yn y fath fodd: Staff Switsfwrdd, Staff Canolfannau Trefnu Apwyntiadau / Canolfannau Galwadau a Derbynyddion.

Roedd yr adolygiad hwn yn canolbwyntio'n unswydd ar reoli a gweinyddu swyddi lle mae'r Gymraeg yn hanfodol, a chydymffurfiaeth ag Adran 5 y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog, Polisi WP1 BIPBC ar gyfer Arferion Dethol Recriwtio'n Ddiogel, a Chanllawiau Arferion Dethol Recriwtio'n Ddiogel BIPBC WP1a.

Er bod gan y Bwrdd Iechyd bolisiâu cadarn, dogfen arweiniad ac adrodd ar waith i ategu cydymffurfiaeth â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, nodwyd rhai problemau a chyfyngiadau, gan gynnwys y ffaith nad oedd gofynion y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog wedi'u nodi'n benodol yn nogfennaeth y polisi, a bod diffyg ymwybyddiaeth i ryw raddau o'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog.

Cafodd tri argymhelliad eu cynnwys yn yr adroddiad

- Dylai rheolwyr adolygu'r arfer presennol a rhoi rheolyddion ar waith er mwyn sicrhau bod gofynion swyddi hanfodol yn cael eu bodloni neu bod hyfforddiant yn cael ei gwblhau er mwyn caniatáu i ymgeiswyr llwyddiannus fodloni'r gofynion.
- Dylai rheolwyr adolygu'r arfer presennol gan roi rheolyddion ar waith i sicrhau bod gofynion y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog yn cael eu bodloni.
- Ystyried p'un a yw'r arfer presennol yn bodloni gofynion y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog.

Yng ngoleuni'r adroddiad hwn, mae'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog wedi cael ei diweddarau a'i hatgyfnerthu ac mae'n aros i gael ei chymeradwyo'n derfynol. Mae tîm y Gweithlu wedi derbyn yr argymhellion ac mae wedi tacluso prosesau er mwyn sicrhau ei fod yn bodloni gofynion Safonau'r Gymraeg yn llawn.

Data 2019 / 2020:

Roedd 89 y cant o'r gweithlu cyfan wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR

Data 2018 / 2019:

Roedd 88.5 y cant o'r gweithlu cyfan wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR

Data 2017 / 2018:

Roedd 83.77 y cant o'r gweithlu cyfan wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR

- ***Nifer a chanran gweithwyr y sefydliad:***
 - ***y mae eu sgiliau Cymraeg wedi'u hasesu;***
 - ***sydd â sgiliau Cymraeg (fesul lefel sgiliau)***

Ar draws y sefydliad

Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2017/18		2018/19		2019/20	
	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
Lefel Gallu Unigol						
0 - No Skills / Dim Sgiliau	7165	38.57	7954	43	8031	42.4%
1 - Entry/ Mynediad	2336	12.57	2366	13	2443	13%
2 - Foundation / Sylfaen	1171	6.30	1185	6	1227	6.5%
3 - Intermediate / Canolradd	1203	6.48	1243	6.5	1254	6.6%
4 - Higher / Uwch	1546	8.32	1502	8	1525	8.1%
5 - Proficiency / Hyfedredd	2141	11.53	2217	12	2338	12.4%
Cyfanswm	15,562	83.77%	16,467	88.5%	16,818	89%
Cyfanswm y staff	18,577		18,624		18,922	

- ***Nifer a chanran y gweithwyr sy'n gweithio yn y gwasanaethau grŵp blaenoriaeth canlynol, y mae eu sgiliau Cymraeg wedi cael eu hasesu, fesul lefel sgil:***

- Paediatreg
- Nyrsio ysgol

- Ymwelwyr iechyd
- Meddygaeth gofal yr henoed
- Therapi iaith a Lleferydd
- Anableddau Dysgu
- Gwasanaethau iechyd meddwl:
 - Plant a Phobl Ifanc
 - Oedolion
 - Pobl Hŷn

Paediatreg				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	230	40	127	33.2%
1 - Entry/ Mynediad	69	12	52	13.6%
2 - Foundation / Sylfaen	33	6	22	5.7%
3 - Intermediate / Canolradd	36	6	24	6.3%
4 - Higher / Uwch	32	6	19	5%
5 - Proficiency / Hyfedredd	85	15	66	17.2
Cyfanswm	485	85%	310	81%
Cyfanswm y staff	571		383	

Nyrsio Ysgol				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	54	41	58	45
1 - Entry/ Mynediad	22	17	17	13.2
2 - Foundation / Sylfaen	2	2	1	0.8
3 – Intermediate / Canolradd	4	3	3	2.3
4 - Higher / Uwch	17	13	18	13.9
5 - Proficiency / Hyfedredd	26	20	26	20.1
Cyfanswm	123	92.5%	123	95.3%
Cyfanswm y staff	133		129	

Ymwelwyr Iechyd				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	105	34	123	38.4
1 - Entry/ Mynediad	47	15	53	16.6
2 - Foundation / Sylfaen	20	6	17	5.3
3 - Intermediate / Canolradd	24	8	26	8.1
4 - Higher / Uwch	36	12	34	10.6
5 - Proficiency / Hyfedredd	48	16	52	16.3
Cyfanswm	280	91%	305	95.3
Cyfanswm y staff	308		320	

Meddygaeth Gofal yr Henoed				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	74	30.5	67	28.1
1 - Entry/ Mynediad	23	9	18	7.6
2 - Foundation / Sylfaen	19	8	20	8.4
3 - Intermediate / Canolradd	14	6	18	7.6
4 - Higher / Uwch	44	18	47	19.7
5 - Proficiency / Hyfedredd	31	13	26	10.9
Cyfanswm	205	84.5%	196	82.3
Cyfanswm y staff	243		238	

Therapi Iaith a Lleferydd				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	66	40	69	40.6
1 - Entry/ Mynediad	15	9	14	8.3
2 - Foundation / Sylfaen	7	4	9	5.3
3 - Intermediate / Canolradd	19	11	18	10.6
4 - Higher / Uwch	22	13	23	13.6
5 - Proficiency / Hyfedredd	36	22	35	20.6
Cyfanswm	165	99%	168	99%
Cyfanswm y staff	166		170	

Anableddau Dysgu				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	126	33.5	119	32.4
1 - Entry/ Mynediad	66	17.5	64	17.4
2 - Foundation / Sylfaen	39	10	41	11.2
3 - Intermediate / Canolradd	36	10	35	9.5
4 - Higher / Uwch	47	13	47	12.8
5 - Proficiency / Hyfedredd	54	14	51	13.9
Cyfanswm	368	98%	357	97.2
Cyfanswm Nifer y staff	376		367	

Gwasanaethau iechyd Meddwl - cyffredinol				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	784	40	777	39.4
1 - Entry/ Mynediad	307	16	311	15.8
2 - Foundation / Sylfaen	153	8	161	8.2
3 - Intermediate / Canolradd	190	10	182	9.2
4 - Higher / Uwch	156	8	170	8.5
5 - Proficiency / Hyfedredd	234	12	236	11.9
Cyfanswm	1824	94%	1837	93%
Cyfanswm y staff	1946		1974	

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - CAMHS				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	117	51	115	50.4
1 - Entry/ Mynediad	30	13	38	16.7
2 - Foundation / Sylfaen	16	7	15	6.6
3 - Intermediate / Canolradd	14	6	15	6.6
4 - Higher / Uwch	10	4	11	4.8
5 - Proficiency / Hyfedredd	15	7	15	6.6
Cyfanswm	202	88%	209	91.7
Cyfanswm y staff	230		228	

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - Cymuned				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	158	38	144	35.8
1 - Entry/ Mynediad	79	19	68	16.9
2 - Foundation / Sylfaen	32	8	38	9.5
3 - Intermediate / Canolradd	45	11	48	11.9
4 - Higher / Uwch	22	5	23	5.7
5 - Proficiency / Hyfedredd	55	13	57	14.2
Cyfanswm	391	94%	378	94%
Cyfanswm y staff	418		402	

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - Oedolion				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	233	43	260	42.6
1 - Entry/ Mynediad	66	12	90	14.8
2 - Foundation / Sylfaen	47	9	57	9.3
3 - Intermediate / Canolradd	57	10	55	9
4 - Higher / Uwch	33	6	40	6.5
5 - Proficiency / Hyfedredd	85	16	84	13.8
Cyfanswm	521	96%	586	96%
Cyfanswm y staff	543		610	

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - Henoed				
Cyfrif Nifer y Gweithwyr	2018/19		2019/20	
Lefel Gallu Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - No Skills / Dim Sgiliau	91	40	82	41
1 - Entry/ Mynediad	46	20	40	20
2 - Foundation / Sylfaen	10	4	7	3.5
3 - Intermediate / Canolradd	22	10	19	9.5
4 - Higher / Uwch	20	9	20	10
5 - Proficiency / Hyfedredd	24	11	22	11
Cyfanswm	213	94%	190	95%
Cyfanswm y staff	226		200	

Hyfforddiant i Wella Sgiliau Cymraeg

Fel yr amlinellwyd eisoes yn yr adroddiad, rydym wedi gweld cryn gynnydd o ran darpariaeth hyfforddiant Cymraeg yn y Bwrdd Iechyd. Mae'r data canlynol yn dangos cynnydd sylweddol yn nifer y staff sy'n manteisio ar hyfforddiant, gan adlewyrchu canlyniadau cadarnhaol y rôl arloesol hon yn y sector iechyd.

Cyrsiau Cymraeg Gwaith	
Cyrsiau Ar-lein	893
Cyrsiau Preswyl yn Nant Gwrtheyrn	61
Cyrsiau Dwys (tair awr yr wythnos)	34
Cyfanswm	988

Cyrsiau BIPBC 2019-20	
Dechreuwyr - Lefel 0-1	72
Sylfaen - Lefel 2	73
Canolradd - Lefel 3	12
Uwch - Lefel 4	6
Cyrsiau Magu Hyder	6
Cwrs ôl-raddedigion YG	42
Cwrs israddedigion YG	60
Cyfanswm	271

Holl niferoedd : 1259

- Niferoedd a chanranau gweithlu'r sefydliad a dderbyniodd hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg at lefel cymhwyster penodol***

Data 2019 / 2020:

Nifer gweithlu'r sefydliad a fanteisiodd ar hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg at lefel cymhwyster penodol: 1259

Mae'r cyfanswm hwn yn hafal i 6.6 y cant o weithlu presennol y Bwrdd Iechyd

Data 2018 / 2019:

Nifer gweithlu'r sefydliad a fanteisiodd ar hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg at lefel cymhwyster penodol: 837

Mae'r cyfanswm hwn yn hafal i 5.1 y cant o weithlu presennol y Bwrdd Iechyd

Recriwtio

- ***Nifer a chanran y swyddi newydd a gwag a hysbysebwyd yn gofyn am:***

Data 2019 / 2020:

- Sgiliau Cymraeg yn hanfodol - 200 (6.2 y cant)
- Sgiliau Cymraeg yn ddymunol - 3006 (93.7 y cant)
- Sgiliau Cymraeg i gael eu dysgu - 4 (0.1 y cant cent)
- Cyfanswm nifer y swyddi a hysbysebwyd - 3210

Data 2018 / 2019:

- Sgiliau Cymraeg yn hanfodol - 59 (2 y cant)
- Sgiliau Cymraeg yn ddymunol - 2790 (98 y cant)
- Dim angen sgiliau Cymraeg - N/A

Data 2017 / 2018:

- Sgiliau Cymraeg yn hanfodol - 53 (1.9 y cant)
- Sgiliau Cymraeg yn ddymunol - 2845 (98.3 y cant)
- Dim angen sgiliau Cymraeg - N/A
-

Mae gofynion sgiliau Cymraeg yn parhau i gael eu hasesu fel rhan o brosesau recriwtio'r Bwrdd Iechyd yn unol â'r Strategaeth Sgiliau Dwyieithog. Mae nifer y swyddi a hysbysebwyd fel rhai lle mae'r Gymraeg yn hanfodol wedi cynyddu 6 y cant eleni, yn dilyn ymdrech bellach i sicrhau bod gofynion y Gymraeg yn cael eu hystyried fel sgil wrth hysbysebu. Hefyd, fel y soniwyd yn flaenorol, cafodd Archwiliad Mewnol ei gynnal yn ystod 2019 gan Gydwasanaethau i ganfod p'un a oes amgylchedd rheoli cadarn ar waith yn y Bwrdd Iechyd i weithredu gofynion y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog sydd wedi cyfrannu at y cynnydd hwn.

Mae'n rhaid nodi'r Gymraeg fel sgil hanfodol neu ddymunol ar gyfer pob swydd a hysbysebir. Ymgwymerodd y Bwrdd Iechyd â'r penderfyniad arloesol i sicrhau nad oedd dim un swydd yn cael ei hysbysebu yn nodi nad oedd sgiliau Cymraeg yn angenrheidiol.

Mae adran 'Gofynion o ran y Gymraeg' wedi cael ei chynnwys yn y Fanyleb Bersonol, sy'n sicrhau bod sgiliau Cymraeg, boed yn hanfodol neu'n ddymunol ar gyfer swydd, yn cael eu nodi'n amlwg.

Cwynion

- ***Nifer y cwynion a gafwyd ynghylch gweithredu'r Cynllun Iaith Gymraeg***

O 30 Mai 2019, roedd pob cwyn a dderbyniwyd mewn perthynas â chydymffurfio â Safonau newydd y Gymraeg. Derbyniodd y Bwrdd Iechyd bum cwyn yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â chydymffurfio â Safonau newydd y Gymraeg, ac aed i'r afael â hyn yn llawn yn unol â Rheoliadau *Gweithio i Wella*. Cafodd tair cwyn eu symud ymlaen at y cam ymchwilio gan Gomisiynydd y Gymraeg. Er bod ymateb wedi'i roi i ddau ymchwiliad cyn achosion coronafeirws, penderfynodd Comisiynydd y Gymraeg na fyddai'n rhoi unrhyw bwysau ychwanegol ar y GIG ac felly y byddai'n aros nes gwneud penderfyniadau am ymchwilio i unrhyw gwynion newydd hyd nes bydd yr argyfwng drosodd. Yn yr un modd, arhosodd cyn gweithredu ar ymchwiliadau a oedd eisoes ar agor lle'r oedd angen cael cyswllt â'r Bwrdd Iechyd ac ni fyddai'n gofyn am dystiolaeth o roi'r camau gorfodi ar waith a bennwyd gan ymchwiliadau blaenorol.

Casgliad a Blaen Weledigaeth ar gyfer 2020 - 2021

Trwy ei gynllunio strategol, mae gan y Bwrdd Iechyd weledigaeth glir ar gyfer y tair blynedd nesaf gyda ffocws allweddol ar ddatblygu'r meysydd gwasanaeth canlynol ymhellach:

- Parhau i gyflwyno Safonau'r Gymraeg ar draws y sefydliad
- Cynllunio'r gweithlu drwy roi'r *Strategaeth Sgiliau Dwyieithog* ar waith
- Hybu a gweithredu egwyddor y 'Cynnig Rhagweithiol' yn unol â Fframwaith Strategol Llywodraeth Cymru *Mwy na Geiriau*
- Datblygu gwasanaethau gofal cychwynnol dwyieithog a'u cryfhau
- Darparu gwasanaeth cyfieithu cynhwysfawr i'r sefydliad cyfan

Bydd gweithio mewn partneriaeth yn parhau i fod yn ganolbwynt i'r Bwrdd Iechyd ac mae cysylltiadau eisoes wedi'u rhoi ar waith i ddatblygu prosiect *Cymraeg i Blant* sy'n ategu at strategaeth iaith Llywodraeth Cymru, sef *Cymraeg 2050: Miliwn o Siaradwyr*. Byddwn yn gweld datblygiadau pellach gyda phartneriaid wrth i ni gefnogi gweithio integredig ehangach gydag awdurdodau lleol.

Ar ôl canfod yr angen i godi ymwybyddiaeth ymhlith pobl ifanc o'r Gymraeg fel sgil cyflogaeth, ac ar ôl gweld llwyddiant ein hymweliadau ag ysgolion a cholegau lleol, bydd y Bwrdd Iechyd yn ymdrechu i barhau i ymgysylltu ag ysgolion uwchradd Cymraeg a Saesneg ond efallai na fydd hyn yn bosibl i'r un graddau ag mewn blynyddoedd blaenorol oherwydd y pandemig.

Mae gwaith wedi parhau gyda'r sector gofal cychwynnol fel y'i dangosir yn yr adroddiad hwn, a chaiff y gwaith hwn ei ddatblygu ymhellach fel rhan o'r Safonau a'r dyletswyddau arfaethedig i gontractwyr yn ogystal ag ymgyrch i hyrwyddo'r gwasanaethau a gynigir gan Dîm y Gymraeg i helpu'r sector gofal cychwynnol i

ddatblygu eu capasiti i ddarparu gofal iechyd dwyieithog ar gyfer cleifion Cymraeg eu hiaith.

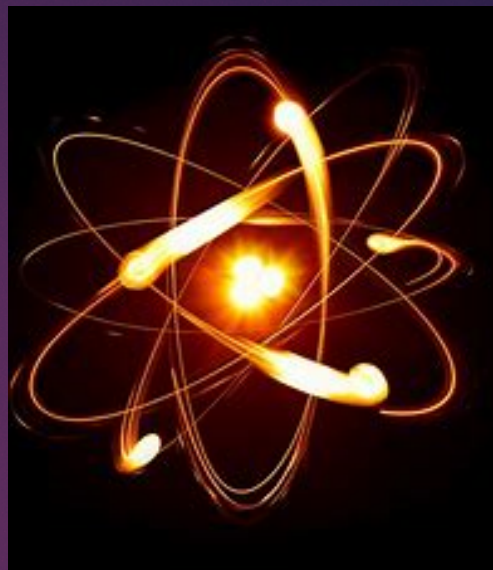
Byddwn hefyd yn ehangu prosiect gyda'n Huwch Adran Iechyd Meddwl i gynnal ymarfer cwmpasu o'n darpariaeth bresennol mewn meysydd eraill yn y Bwrdd Iechyd a thrwy ymgysylltu â defnyddwyr gwasanaeth, byddwn yn cydweithio i ganfod meysydd a'r math o gymorth sydd eu hangen. Mae'r camau hyn yn llywio cynlluniau ehangach y Bwrdd Iechyd a byddant yn rhan o raglen waith, monitro a llywodraethu parhaus.

Adroddiad cyntaf y Bwrdd Iechyd ar roi Safonau'r Gymraeg ar waith yw hwn, ac er bod yr adroddiad mewn fformat tebyg i adroddiadau blaenorol, mae'r holl waith a wneir gan Dîm y Gymraeg fel y dengys yr adroddiad hwn, yn cyfrannu at gydymffurfiaeth y Bwrdd Iechyd â'r Safonau.

Mae cynnydd sylweddol wedi'i wneud o ran y canlynol:

- Gwellu ansawdd y gofal a gynigiwn trwy ddewis iaith
- Gwellu cydymffurfiaeth â gofynion cyfreithiol a statudol
- Canfod mentrau sydd wedi cael eu rhoi ar waith a'u cyflwyno er mwyn ymateb i angen iaith fel elfen annatod o ofal
- Gwellu datblygu sefydliadol o ran sut gallwn gefnogi'r gweithlu o ran gallu cynnig gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg

Rydym bellach yn awyddus i ddatblygu ein gwaith ymhellach i gyflawni ein rhwymedigaethau statudol fel y gallwn wella ein gwasanaethau ymhellach ar gyfer cleifion sy'n medru'r Gymraeg yn eu dewis iaith, ac i geisio newid y ffordd y caiff rhywfaint o'n gwaith ei wneud ar lwyfannau digidol o ystyried y cyfyngiadau presennol sy'n effeithio ar y sector gofal iechyd.

Radioleg

Achos Amlinellol Strategol
Atgyfnerthu Meddygaeth Niwclear

Cefndir

Gwasanaeth Clinigol

- ◆ Delweddu Ffisiolegol a Hybrid
- ◆ Dull delweddu sensitif iawn – hynod sensitif a gall fod yr unig ddull o ddelweddu rhai afiechydon
- ◆ Delweddu MSK (Camera Gama)
- ◆ Gwasanaeth Canser – PET-CT a Meddygaeth Niwclear Reolaidd ar gyfer Camau a thriniaeth ddilynol
- ◆ Paediatreg e.e. Delweddu Arennol sydd ei angen gan ganolfannau trydyddol
- ◆ Delweddu ategol ar gyfer y rhai nad ydynt yn gallu cael lliwur mewnwythiennol neu gydweddoldeb MRI
- ◆ Delweddu Cardiaidd

◆ Gwasanaethau a Gefnogir

- ◆ Paediatreg
- ◆ Oncoleg
- ◆ Cleifion Mewnol / Cleifion Allanol
 - ◆ MSK – delweddu trawma / heintiau
- ◆ Ymddiriedolaethau cyfagos e.e. RJAH (nad oes ganddo gyfleuster)
- ◆ Meddygaeth – e.e. Delweddu PE
- ◆ Cardioleg – Delweddu MPI
- ◆ Gwasanaeth Niwroendocrinaidd
- ◆ Gwasanaethau Trawsblannu Organau

Y Gwasanaeth Presennol a Chynaliadwyedd sy'n Dirywio

- ◆ Prinder Cenedlaethol – Mae recriwtio a Chadw Meddygon Ymgynghorol a Radiograffwyr sydd wedi'u hyfforddi yn yr Is-arbenigedd yn fwyfwy anodd
- ◆ Cydymffurfiaeth – Materion trwyddedu'n ymwneud â chynnal gwasanaethau
- ◆ Nid yw Cymru yn cynnig mynediad cyfwerth i gleifion o gymharu â Lloegr ar gyfer PET-CT (AWPET / WHSSC)
 - ◆ Darpariaeth annigonol yn gysylltiedig â diffyg cyfleusterau PET-CT
- ◆ Yn gweithredu tair adran Meddygaeth Niwclear ar hyn o bryd
- ◆ Tri Chamera Gama – pob un ar statws 'diwedd oes' a heb gael eu defnyddio'n ddigonol / rhai profion Meddygaeth Niwclear rheolaidd yn mudo i PET-CT
- ◆ PET-CT yn cael ei ddarparu gan drydydd Parti ar yr Uned Symudol
- ◆ WHSSC – arwyddion bod cyllid yn cynyddu'n rheolaidd – ac mae twf yn y gwasanaeth yn cynyddu
- ◆ Mae ymddeoliadau a'r effaith ar recriwtio'n golygu ei bod bellach yn anodd cynnal gwasanaethau gyda'r meddygon ymgynghorol trwyddedig sy'n weddill
- ◆ Offer Delweddu a Gwasanaethau Cymorth Drud

Angen am Sefydlogrwydd mewn Darpariaeth Glinigol a Datblygu / Esblygu Gwasanaethau

- ◆ Y Gwasanaeth Meddygaeth Niwclear cyfan yn cynnwys PET-CT yn dibynnu ar drwydded ARSAC sy'n cael ei rhoi i'r Cyflogwr ac i bob Radiolegydd gyda Hyfforddiant Ychwanegol mewn NM/PET
 - ◆ Nifer y Trwyddedau yn y Bl wedi lleihau'n sylweddol
 - ◆ Ni all gwasanaethau gael eu cynnal heb Glinigwr Trwyddedig
 - ◆ Recriwtio /Cadw/ Parhad Gwasanaethau Presennol - Dibynnol ar Ganolfan Ragoriaeth / Gwasanaeth wedi'i Atgyfnerthu
- ◆ Gwasanaeth PET-CT yn tyfu – angen darparu gwasanaeth mewnol
 - ◆ Prynu mewn cyfalaf PET-CT a seilwaith – gan ganiatáu arbedion refeniw hirdymor
 - ◆ Staff y Bl yn cynnal eu gwasanaeth eu hunain (gan arbed ar refeniw) – gan ganiatáu datblygiad staff / cymysgedd sgiliau / defnyddio offer gwell /
 - ◆ Gwasanaeth wythnosol llawn yn bosibl
 - ◆ Yn hwylus i gleifion sydd ag anabledd / problemau symudedd / cleifion bariatrig

Datrysiadau Arfaethedig

- ◆ Lleihau i ddau Gamera Gama – ochr yn ochr ag esblygiad llwybrau cleifion a thrawsnewid gwaith Camerâu Gama i PET-CT
- ◆ Uned Ddelweddu Bwrpasol – yn addas ar gyfer y dyfodol / cydymffurfiaeth â deddfwriaeth / gwasanaeth clinigol
- ◆ Canolfan Ragoriaeth wedi'i Hatgyfnerthu:
 - ◆ 1 Adran Meddygaeth Niwclear –
 - ◆ 2 x Camera Gama (Cefn wrth Gefn)
 - ◆ 1 x PET-CT
 - ◆ Arfarniad o Ddewis Safleoedd i'w gynnal

Ailffurfweddu'r Gwasanaeth - Effaith

- ◆ Darparu Canolfan Ragoriaeth ar gyfer Meddygaeth Niwclear yn BIPBC
- ◆ Yn debygol o recriwtio a chadw hyfforddeion a meddygon ymgynghorol radioleg yn Arbenigedd MN
- ◆ Cyfle i arbed refeniw (Offer / Contract AML / Staffio)
- ◆ Defnyddio gymaint â phosibl y Cyfleuster a'r Offer o'r Radd Flaenaf
- ◆ Y gallu i ehangu'r gwasanaeth i gynnwys anghenion yn y dyfodol gan WHSSC / LIC
- ◆ Y gallu i hwyluso treialon ymchwil ar gyfer cleifion canser nad ydynt yn gallu manteisio ar driniaethau ymchwil newydd yn y rhanbarth ar hyn o bryd